

Här har du min röst

en undersökning av tre kvinnliga heltidspolitikers uppfattning av den egna talrösten

Examensarbete
Logonomexamen
Vårterminen 2015
Poäng: 15 hp
Författare: Monika Westin
Handledare: Annika Falthin

Sammanfattning

De senaste 100 åren har kvinnor fått tillträde till den politiska arenan i mycket stor utsträckning. Tidigare var politik i stort sett männens område och det fåtal kvinnor som varit i maktposition har därför haft en väldigt liten del av det totala talutrymmet. Sedan de första kvinnorna tog plats i Sveriges Riksdag 1922, så har antalet kvinnor ökat till att år 2015 vara 43,6 procent av riksdagens ledamöter.

Även i den kommunala politiken har representationen av kvinnor ökat betydligt sedan kvinnlig rösträtt infördes 1919. Fördelningen mellan könen är trots det ojämn och det är fortfarande fler män än kvinnor på den politiska arenan.

Politiker använder mycket av sin tid till att kommunicera med olika intressegrupper. Kommunikationsmönstren skiljer sig åt mellan män och kvinnor och dessutom finns det biologiska skillnader i röstapparaten som påverkar talröstanvändningen för respektive kön. Män och kvinnor har olika röstlägen och det har sin förklaring i dessa skillnader. Uppsatsen handlar om hur kvinnliga heltidspolitiker uppfattar sin egen talröst i det offentliga rummet. Studiens övergripande syfte är att nå en ökad förståelse av kvinnliga politikernas talröstanvändning i det offentliga rummet utifrån de förutsättningar som råder. Studien har utförts med kvalitativ metod i form av en halvstrukturerad intervju.

Respondenterna har varit tre kvinnliga heltidspolitiker. För att få en fördjupad förståelse av hur de uppfattar sin egen talröst har även en röstanalys genomförts där respondenterna läst en text och sagt några meningar med sitt spontantal. Röstanalysen har sedan relaterats till intervjusvaren om hur politikerna uppfattar sin egen talröst. Teoretiskt perspektiv i uppsatsen är hermeneutik där fokus ligger på att förstå och tolka händelser och personer mot en historisk bakgrund. Tolkning av intervjuer görs mot bakgrund av en förförståelse och är det som gör att det finns möjlighet att leva sig in i någon annans situation och öka den egna självförståelsen, men inte nå fram till en slutgiltig eller sann förståelse av någon annans livsvärld.

Resultatet visar att kvinnorna i undersökningen inte ägnar så mycket uppmärksamhet åt sin egen talröst och därför uppfattas den som något som finns och som man är tillräckligt nöjd med. Resultatet av undersökningen är att det saknas en medvetenhet i det offentliga rummet om talröstens många möjligheter.

Nyckelord: Kvinna, heltidspolitiker, talröst, röstanalys, kön, uppfattning.

Innehållsförteckning

Förord.....	4
1. Inledning.....	5
1.1 Syfte och frågeställningar.....	6
1.2 Avgränsningar.....	6
1.3 Metod i korthet.....	6
1.4 Uppsatsens disposition.....	6
2. Bakgrund.....	7
2.1 Historik över kvinnors röst användning i det offentliga livet.....	7
2.2 Kvinnor i politiken.....	8
2.3 Tidigare forskning.....	9
2.4 Talrösten.....	10
2.4.1 Talrösten som arbetsverktyg.....	10
2.4.2 Uppfattning av den egna talrösten.....	10
2.5 Biologiska skillnader i röstapparaten hos kvinnor och män.....	11
2.6 Centrala begrepp.....	12
3. Metod och teoretiska utgångspunkter.....	12
3.1 Kvalitativa intervjuer.....	12
3.1.1 Genomförande av intervju.....	13
3.1.2 Bearbetning av intervju.....	14
3.1.3 Konsekvenser av intervju som metod.....	14
3.2 Urval och begränsningar.....	15
3.3 Röstanalys - genomförande och bearbetning.....	15
3.3.1 Rösttekniska termer.....	16
3.4 Etiska överväganden.....	17
3.5 Teoretisk referensram.....	17
4. Resultat.....	18
4.1 Uppfattning om den egna professionella talrösten i relation till röstanalys.....	19
4.2 Uppfattning av den egna professionella talrösten i relation till biologiskt kön.....	21
4.3 Uppfattning av den egna talrösten i relation till sitt eget kroppsspråk.....	22
5. Diskussion.....	23
5.1 Metoddiskussion.....	23
5.2 Röstanalysen.....	24
5.3 Resultatdiskussion.....	24
5.4 Logonomens kompetens som resurs.....	26
5.5 Vidare forskning.....	26
5.6 Konsekvenser av resultatet.....	26
6. Referenser.....	28
6.1 Webb sidor.....	28
Bilaga 1. Intervjuguide.....	30
Bilaga 2. Sammanfattning av intervjuer samt utfall av röstanalys.....	31
4.1 Hur uppfattar kvinnliga politiker sin egen professionella talröst?.....	31
4.2 Hur är kvinnliga politikernas uppfattning av talrösten i relation till en röstanalys?.....	32
4.3 Hur uppfattar kvinnliga politiker sin egen talröst i relation till biologiskt kön?.....	34
4.4 Hur uppfattar kvinnliga politiker sitt kroppsspråk i relation till röst?.....	35

Förord

Uppsatsskrivandet är ingen enkel match att ta sig an. Under den här uppsatsperioden vill jag främst tacka mig själv och min tilltro till min förmåga att kunna skriva. Ett stort tack riktar jag också till min handledare Annika Falthin som trots all min uppsatsångest fått mig att slutföra uppsatsarbetet. Min sambo och mina barn har återigen visat stor förståelse för att den tid jag försakat dem har varit nödvändig för att mitt uppsatsarbete ska bli möjligt.

Slutligen vill jag tacka respondenterna som så beredvilligt upplät sin tid och sitt engagemang att göra denna uppsats möjlig. Utan dem hade jag inte min nyvunna nyfikenhet och mitt intresse för den här delen av en logonoms arbetsområde inte varit lika omfattande och spännande. Tack var deras öppenhjärtiga svar på mina frågor har jag fått ny insikt och tillgång till kunskap jag inte tidigare hade.

1. Inledning

Under min yrkesverksamma period som pedagog i förskolan och skolan har jag ofta kommit i kontakt med politiker. Vid ett flertal gånger har jag noterat att jag lägger märke till rösten mer än innehållet i det som sägs. Dock har jag upptäckt att det inte gäller min uppfattning av alla politiker. Gränsen när jag uppfattar rösten hos en politiker går mellan den manliga och kvinnliga politikern. Ofta reagerar jag på det män säger med frågan: *”Vad är det han säger?”* i motsats till när jag lyssnar på en kvinnlig politiker, då jag mer fokuserar på frågan *”Hur låter hon egentligen?”* Däremot finns det ingen skillnad i hur jag reagerar när det gäller avvikande röster i andra sammanhang. Varför det är så vet jag inte men jag tror att det har att göra med att jag lyssnar på politiker på ett annat sätt eftersom att jag är beroende av deras beslut i mitt yrke.

Mina erfarenheter av politiker har fått mig att fundera djupare på hur kvinnliga politiker uppfattar sin talröst och den egna talröstens betydelse i offentliga sammanhang. Vidare är jag nyfiken på hur den uppfattningen stämmer i relation med en röstanalys av deras respektive talröster. Jag är också nyfiken på om kvinnliga politiker uppfattar att det är skillnad i talröstanvändningen för män och kvinnor.

För en politiker är rösten ett viktigt instrument i kommunikationen med sina väljare, politiska motståndare, partikamrater, media och flera andra intressegrupper. En heltidspolitiker har ett brett arbetsfält och kan ofta förväntas använda sin röst flera timmar per dag i olika sammanhang. Genom att ha kunskap om vad ett bra röstarbete är kan förutsättningar skapas för att få en bra röst användning som ger en hållbar och bärande röst. Under min logonomutbildning har jag fått kunskap om de fysiska skillnader som finns hos män och kvinnor i den del av röstapparaten där fonationen bildas. Det vill säga i larynx där stämbanden sitter och röstljuden frambringas. Stämbanden hos män är längre än hos kvinnor och vibrerar hälften så många gånger. Det innebär att kvinnor i regel har en högre belastning på sina stämband under sin röst användning. Det finns alltså en biologisk skillnad i röstapparaten som är till fördel för männen när det gäller användningen av talrösten. Har män och kvinnor lika lång taltid så arbetar kvinnans stämband under den tiden dubbelt så mycket som mannens och det innebär att det finns olika förutsättningar grundar sig i de fysiska och anatomiska skillnaderna mellan de båda könen.

Det som intresserar mig är just den biologiska skillnaden i röstapparaten mellan män och kvinnor i motsats till genusaspekten, som mer handlar om det sociala könet och de faktorer som kan påverka kommunikationen för en politiker i fråga som bland annat talutrymme och härskartekniker. Finns det förutsättningar som är anpassade efter de fysiska förutsättningarna respektive biologiskt kön har i sin röstapparat? Hur påverkar det i så fall representationen av män respektive kvinnor i politiken? Politiken är ett arbetsområde som i mycket hög grad handlar om muntlig kommunikation i olika kontexter. Därför bör alla få så gynnsamma villkor för sin röst användning som möjligt, oavsett fysiska förutsättningar.

Genom rösten förmedlas mycket information med de prosodiska elementen och det påverkar också hur vi uppfattas av andra. Kvinnorösten låter annorlunda än mansrösten, dels beroende på den fysiska skillnaden som finns, men också de förväntningar som finns på den som talar, sett ur ett historiskt och samhällsligt perspektiv. Rent historiskt har politiken varit mannens område där kvinnorna allt mer har tagit och fått plats. För att kunna studera förutsättningarna för respektive kön inom politiken och deras talröstanvändning, är det först lämpligt att ta reda på hur mycket kunskap som finns hos de det berör, det vill säga politikerna själva. Därför handlar den här uppsatsen om kvinnliga politikernas uppfattning av sin egen talröst och hur de uppfattar relationen mellan män och kvinnor i talröstanvändningen utifrån de biologiska skillnader som finns i röstapparaten. Även om fokus i den här uppsatsen ligger på den

biologiska skillnaden i röstapparaten mellan könen så är det svårt, för att inte säga ogörligt att undvika genusaspektens betydelse i politikens talröstanvändning.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studiens övergripande syfte är att nå en ökad yrkesmässig förståelse av kvinnliga politikers uppfattning om den egna talröstanvändning i det offentliga rummet utifrån de förutsättningar som råder. För att uppfylla syftet har frågeställningarna varit följande:

1. Hur uppfattar kvinnliga heltidspolitiker sin egen professionella talröst och hur är den uppfattningen i relation till en röstanalys?
2. Hur uppfattar en kvinnlig politiker skillnaden i sin egen talröstanvändning i relation till biologiskt kön?
3. Hur uppfattar en kvinnlig heltidspolitiker relationen mellan röst och kroppspråk?

1.2 Avgränsningar

Uppsatsen är avgränsad till att endast omfatta 3 stycken respondenter, kvinnliga heltidspolitiker, i en mellanstor svensk kommun. Denna undersökning kan på inget sätt göra anspråk på att vara allmängiltig och resultaten är inte generaliserbara. Studien omfattar endast de intervjuade personerna och hur de uppfattar sin röst i det offentliga rummet samt relationen till den analys av deras inspelade röster som har gjorts efter den röstanalysmodell¹ som är vanlig för logonomer². Den här uppsatsen fokuserar främst på hur talrösten uppfattas och uppfattningen om den biologiska skillnaden mellan könen i talröstanvändning. Eftersom att koncentrationen i den här uppsatsen ligger på hur talrösten låter, med utgångspunkt i skillnaderna mellan de biologiska könen, så har eventuella intressanta aspekter med fokus på genus inte behandlats i så stor utsträckning.

1.3 Metod i korthet

För att kunna svara på syftet har kvalitativa intervjuer genomförts med en intervjuguide som underlag för intervjuerna. Resultaten av undersökningen innefattar endast dessa intervjuer som omfattar 3 stycken respondenter. Respondenterna har också läst in en kortare text samt sagt några meningar med sitt spontantal, i syfte att göra en perceptuell analys av talrösten utifrån den modell som är bruklig för logonomer. Materialet har sammanställts och bearbetats utifrån olika temaområden som täcker in frågeställningarna i uppsatsen. Genomförandet av undersökningen beskrivs utförligare i kapitel 3.

1.4 Uppsatsens disposition

Uppsatsens upplägg i olika kapitel har en struktur som behandlar olika delar av undersökningen. Kapitel 1 presenterar en ingång till uppsatsens ämne med syfte och aktuella frågeställningar. Kapitel 2 behandlar bakgrunden till studien med en kort historisk tillbakablick, en översikt över biologiska skillnader i röstapparaten och definition av centrala begrepp för uppsatsen. Därefter, i kapitel 3, presenteras den metod som använts vid utförande av undersökningen och den teoretiska referensram som ligger till grund för analys och tolkning av resultaten. Kapitel 4 presenterar resultaten som kommit fram i undersökningen

¹ Röstanalys är en perceptuell bedömning av en persons röst efter en viss struktur. Utförligare beskrivning av modellen ges i kapitel 3.

² Logonom är en röst och talpedagog med estetisk inriktning som arbetar med den friska rösten.

och svarar på de frågeställningar som finns i inledningskapitlet. Kapitel 5 består av en diskussionsdel där reflektioner över resultaten kopplat till syftet behandlas, samt förslag till vidare forskning och vad undersökningen kan tillföra logonomens kunskapsområde.

2. Bakgrund

Det här kapitlet presenterar historik i ämnet, ger en bakgrundsbild av tidigare forskningsläge och definitioner av centrala begrepp som är väsentliga för uppsatsen.

2.1 Historik över kvinnors röstanvändning i det offentliga livet

Om skillnader i manligt och kvinnligt språk har bland annat Backlund (2006) skrivit, som menar att det är tigandets tradition som styr kvinnan i det offentliga livet och den traditionen har funnits långt bak i historien, redan innan Paulus förmanade kvinnorna i Korint att tala i församlingen. Enligt Backlund (ibid.) är vår gemensamma historia skriven av män, i synnerhet män med makt, och därför finns det inget intresse i historieskrivningen att lyfta fram de kvinnor som eventuellt har tagit plats med sin röst i det offentliga rummet. Talekonstens framväxt är också mannens område långt tillbaka i historien och var det viktigaste skolämnet för männen i antikens skolor. När möjligheten öppnades för kvinnor att ta del av högre utbildning var inte värtaligheten längre det viktigaste skolämnet. Först 1927 öppnades de statliga läroverken för kvinnor i Sverige. Den första kvinnan tog plats i svensk regering 1947 (ibid.). Således kanske det inte är förvånande att det under en lång rad år varit mannens revir att äga talutrymmet i offentliga sammanhang.

Backlund (2006) skriver att männen i vår kultur har haft intresse av att erövra den religiösa, ekonomiska och politiska makten och orden har varit en nyckel till framgång. Därför har männen lärt sig att utveckla starka och breda röster. Kvinnors röster däremot har utvecklats med helt andra avsikter än att utöva officiell makt. Kvinnans ansvar har varit barnen. Hon har då varit den vårdande, lyssnande och omhändertagande och med sin röst och sitt tal fostrat barnen. Därför är det männens språk, liknelser, röster och framföranden, kvinnor erbjuds att ta efter när de idag tar plats i det offentliga rummet. Backlund menar vidare att förväntningarna på kvinnor som offentliga talare är antingen att de ska uppträda som män brukar göra och tala som män brukar tala eller att de talar och uppträder som kvinnor brukar göra. Risken är stor att kvinnan hamnar i underläge vilket sätt hon än väljer att använda som talare. Som exempel lyfter Backlund (ibid.) fram när Laila Freivalds³ talade i samband med tsunamikatastrofen⁴ och anklagades för sin brist på empati och inlevelse. Anledningen var, enligt Backlund (ibid.), att Freivalds använder ett manligt mönster när hon talar, som gör att hon anses både hård och kall, i motsats till det kvinnliga sättet att tala som handlar om att relatera och hon tappar därför både i auktoritet och tyngd.

Förväntningar på hur kvinnor ska låta när de ska tala, om de ska tala i det offentliga rummet, är att de ska tala med mjuka, ljusa och svaga röster och ge intryck av att vara lyssnande. Helst ska kvinnor tala kort, enkelt och i första hand tala till känslorna, är några av de förutfattade meningar som finns om kvinnors sätt att tala i offentliga sammanhang, menar Backlund (ibid.)

Så sent som 1930, för mindre än 100 år sedan, kunde den första kvinnliga nyhetsuppläsaren höras i svensk radio. Kritiken var stark och riktade sig mot att den kvinnliga rösten inte

³ Sveriges utrikesminister åren 2003-2006.

⁴ En flodvågskatastrof i Indiska Oceanen på annandag jul 2004 med över 300 000 dödsoffer varav 543 från Sverige, enligt Wikipedia.

http://sv.wikipedia.org/wiki/Jordb%C3%A4vningen_i_Indiska_oceanen_2004

passade för att läsa upp så allvarliga nyheter och förekomma i så seriösa sammanhang. Idag möter vi inte den misstron mot kvinnliga röster, men noterbart är att kvinnor i nyhetsprogram påtagligt sänker sitt röstläge och skalar bort känsloutrycken i både röst och mimik (Backlund, 2006). Det finns en ökad medvetenhet hos kvinnor att de mörkare rösterna har större genomslagskraft och att budskapen från dessa röster tas emot med större välvilja, anser Backlund (ibid.). Noterbart, skriver Backlund (ibid.) vidare, är också att kvinnor har lättare än män att ändra sina röster efter budskapets innehåll och talarsituation, samt att kvinnor också har lättare att variera rösten i såväl tonläge som röstkvalité. Dessutom är kvinnor mer benägna att förstärka det muntliga talet med kroppsliga gester och rörelser än vad männen är (ibid.).

Trots att kvinnors röstorgan i regel inte är lika stora som männens så innebär det inte att kvinnor generellt har svagare röster än män. Det är en föreställning som finns och har sin grund i det som Backlund (2006) kallar den tysta traditionen. Kvinnors röster är inte svagare i egentlig mening, det är sättet rösten används på som gör att den upplevs på ett annat sätt än den manliga rösten (ibid.).

Dagens Nyheter⁵ gjorde nyligen en undersökning som visade att kvinnornas historia saknas i grundskolans läroböcker. Endast 13 procent är kvinnor av de personer som nämns i de historieböcker som granskats.

Ytterligare en artikel i Dagens Nyheter⁶ menar att det finns en stor vit fläck i historieböckerna. Kraven på att synliggöra de bortglömda kvinnornas roll i historien hörs allt mer i media och förekommer inom flera olika områden. Musiker kräver en mer nyanserad bild av musikhistorien än den typiskt manliga dominansen, kvinnliga dramatiker som varit verksamma samtida med Strindberg och Ibsen lyfts fram och drottningar med makt som syns i historieskrivningen väcker frågor om det är dags att bredda och berika historieskrivningen, där även kvinnorna får det utrymme de förtjänar.

Svenska Dagbladet⁷ har ett debattinlägg från Dick Harisson professor i historia och Katarina Harisson Lindberg, historisk fackboksförfattare som menar att det alltid funnits representation av kvinnor i den av oss kända historien, om man bara väljer att fråga efter kvinnornas insatser.

Mot bakgrund av mediedebatten om att starka kvinnor är bortglömda i historieskrivningen är det inte svårt att tro att det företrädesvis råder manliga kommunikationsmönster i dagens politiska maktspel.

2.2 Kvinnor i politiken

Politik är en verksamhet som går ut på att vilja påverka samhället, förklarar Sveriges Riksdag på sin hemsida⁸ Sett i en historisk tillbakablick har politiken under lång tid varit mannens område. Kvinnor fick rösträtt första gången i Sverige år 1919. Då handlade det om kommunal rösträtt och kvinnor blev också valbara till kommuner och landsting. Två år senare, 1921, infördes allmän rösträtt för kvinnor och de blev valbara till riksdagen. Redan året därpå, 1922, valdes de fem första kvinnorna in i Sveriges riksdag. Men det dröjde ända fram till 1947 innan den första kvinnan tar plats i svensk regering. Efter valet 1994 består Riksdagen av 41 % kvinnor (Herngren, Swedenmark & Wennström, 1998). När den här uppsatsen färdigställs är året 2015 och fördelningen i kön mellan ledamöterna i Sveriges Riksdag är 43,6% kvinnor

⁵ <http://www.dn.se/nyheter/sverige/kvinnorna-saknas-i-skolans-historiebocker/>

⁶ <http://www.dn.se/debatt/vit-flack-i-historiebockerna-det-var-kvinnor-som-styrde/>

⁷ <http://www.svd.se/kallorna-valtaliga-om-kvinnors-insatser>

⁸ <http://www.riksdagen.se/sv/Sa-funkar-riksdagen/Ordbok/politik/2014-04-21>

och 56,4 % män⁹. Trots att kvinnor inte är så frekvent synliga i den politiska historien har det funnits kvinnor med makt i det offentliga livet även om representationen inte varit särskild hög. För Sveriges del kan drottning Kristina¹⁰ nämnas som en kvinna med stor makt i offentlighetens ljus.

Om vi blickar ut mot övriga Europa, och resten av världen, så är kvinnor inget historiskt undantag i makthavande position. Men de kvinnor som har haft makt är de som har fått den genom sitt ursprung. Under 1700-talet hade Europa flest kvinnliga ledare i makthavande position än någonsin. I en jämförelse med utvecklingen på 1900-talet kan man konstatera att en kvinna hade lättare att bli politisk ledare när hon blev det på grund att hon ärvde sin titel än idag när röstsedeln som är avgörande om hon får makt eller inte (Norrhem, 2007). Hur ser då representationen ut för kvinnor på inflytelserika poster tidpunkten för när den här uppsatsen påbörjas våren 2014? Även om fördelningen är någorlunda jämn i Riksdagen så är inte bilden densamma på andra nivåer. Kvinnorna representerar 42 % av fullmäktigeledamöter i Sveriges kommuner men på ordförandeposterna i kommunala nämnder finns endast 27 % kvinnor på dessa poster. Det är alltså en stark underrepresentation av kvinnor i makthavande position men det saknas inte kvinnor i politiken, skriver Folke & Rickne¹¹.

2.3 Tidigare forskning

Mina försök att hitta tidigare forskning om kvinnliga politikers uppfattning av sin egen talröst har varit resultatlösa. Därmed inte sagt att det inte förekommit. Hur forskningsläget ser ut internationellt kan jag inte svara på eftersom att jag inte scannat av vad som finns där. Det finns en hel del tidigare studier med annat perspektiv på kvinnors språkanvändning, till exempel fokuserar Mral (1999) på hur kvinnor använder och utformar sitt talutrymme i det offentliga rummet, i en historisk tillbakablick. Mral (ibid.) menar att kvinnor genom historien har haft ett specifikt sätt som de använt sig av när de nyttjat sitt talutrymme i det offentliga rummet.

Enligt Mral (ibid.) finns en allmän uppfattning att det inte råder skillnader mellan män och kvinnors språkanvändning. Främst är det kvinnor som står för uppfattningen att det inte finns könsskillnader i språket, för det skulle innebära att det finns två språk och det ena språket blir då underlägset det andra. Det manliga språket blir normen och det kvinnliga blir avvikelser. Språkvetarna däremot är överens om att det finns skillnader i män och kvinnors språk men diskuterar vad den skillnaden består av. Den största frågan är om skillnaden är kulturellt eller biologiskt betingad.

Mral (ibid.) lyfter fram två språkvetare av betydelse som är av skilda uppfattningar i frågan. En av dem, Cederschiöld, som var verksam vid slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, ansåg att kvinnans språk dominerades av hennes känslor till skillnad mot för mannen, som styrdes av sitt förnuft i språket. Den synen var länge rådande, som Cederschiöld representerade, men är idag inte alls vanlig, då förklaringen i skillnaden oftast läggs fram som antingen en kombination av biologiska och sociala faktorer eller enbart kulturellt betingade.

Den andra språkvetaren Mral lyfter fram, är Deborah Tannen, en modern amerikansk forskare med stort inflytande på den vetenskapliga och den populära diskussionen om språk och genus idag. Tannen utgår från att skillnaderna är kulturella och en orsak av uppfostran och sociala

⁹ <http://www.riksdagen.se/Start/Press-startsida/pressmeddelanden/201314/Den-nya-riksdagen-efter-valet/2015-04-14>

¹⁰ Kristina (1626 - 1689) drottning av Sverige mellan åren 1632 - 1654.

¹¹ <http://nationalekonomi.se/filer/pdf/40-1-jrof.pdf> 2014-04-21

sammanhang. Trots att Tannens ingång är en annan än Cederschiölds, så kommer hon fram till liknande resultat när det handlar om skillnaden på det sätt män och kvinnor uttrycker sig, både verbalt och icke verbalt. Däremot så skiljer sig Tannen från Cederschiöld genom att hon presenterar kvinnors sätt att använda språket, i positiva ordalag och inte som en defekt, (Mral 1999).

2.4 Talrösten

Talrösten är den röst vi använder när vi kommunicerar muntligt i olika sammanhang. Det är en allmän uppfattning att rösten är en stor del av personligheten och att den ofta avslöjar hur vi mår. Rösten är både personlig och ömtålig och kan för vissa upplevas som oersättlig. ”Att anmärka på rösten är att måtta ett slag mot individens allra heligaste” skriver Mohammar (2009 s. 7). Andra kan väldigt snabbt läsa av våra röster fast vi själva kanske upplever att vi har full kontroll över rösten och kan styra den. Lika unikt som ett fingeravtryck är rösten och den avslöjar många gånger hur en person känner sig. Rösten fungerar som bäst när man känner sig positivt engagerad, af Ugglas (1996). Om man däremot är stressad eller upprörd över något märks det genast i rösten, den blir spänd och röstläget blir ofta högre än vanligt. Varje ny situation påverkar rösten på något sätt (ibid.). Rösten är en del av vår identitet, dels på det sätt vi är skapta och dels genom det sätt vi använder våra röster. Det är stor variation mellan hur vi använder våra röster och det har sin orsak i att vi, förutom att vi har olika anatomiska förutsättningar, också har olika personligheter och ideal som eftersträvas när det gäller röst användningen. Rösten kan hela tiden utvecklas och att vara röstmedveten innebär att använda sin röst på ett förnuftigt och funktionellt sätt (Mohammar, 2009).

2.4.1 Talrösten som arbetsverktyg

Muntlig kommunikation tar allt större plats i yrkeslivet och kraven på att kunna beskriva, förklara, berätta, informera och beröra har ökat. Det i sin tur kan göra att vi känner oss maktlösa över de ökade effektivitets- och produktionskraven vilket i sin tur leder till trötthet, koncentrationssvårigheter och andra stresssymptom. Det är inte konstigt alls att vi upplever denna trötthet eftersom att vi inte får lära oss hur vi använder våra egna instrument, enligt Mohammar (2009). Rösten är det enskilt viktigaste arbetsredskapet för 35 % av alla yrkesverksamma i världen. Det innebär att det torde finnas 1,6 miljoner människor i Sverige, som har rösten som sitt viktigaste verktyg i arbetet. Det är därför viktigt att rösten fungerar för många yrkesgrupper och en av alla de yrkesgrupperna är politiker (ibid.). Rösten är en stor del av de budskap vi sänder till andra, rösten kan vara så mycket som 23-38% av budskapet, menar Mohammar (ibid.). Orden och innehållet i det vi säger är underordnad både röst och kroppsspråk. Därför är en väl fungerande röst, som dessutom är behaglig att lyssna till, ett instrument som är till fördel för den som talar (ibid.)

2.4.2 Uppfattning av den egna talrösten

Min uppfattning är att vi sällan eller aldrig har möjlighet att uppleva vår egen röst i ett utifrånperspektiv. Visserligen märker vi av att rösten förändras vid olika situationer och att våra känslöstämningar färgar röstkvalitén på olika sätt. Kan det vara så att vi upplever vår egen röst på ett annat sätt än hur andra upplever den och därför har svårt att acceptera vår egen röst när vi får tillfälle att lyssna på den, trots att rösten starkt speglar vår personlighet?

Sundberg (2007) skriver att det är vanligt att man uppfattar sin egen röst som mycket konstig när man hör en ljudinspelning av sig själv. Andras röster däremot uppfattar man precis som de låter. En av anledningarna är att röstljudets olika deltoner tar sig fram till öronen på ett sätt som beror på frekvensen. De låga deltonerna tar sig fram likadant i alla riktningar men ju högre deltonerna ligger i frekvensen, desto mer riktas ljudstrålningen framåt. En annan orsak,

menar Sundberg (2007) kan vara att röstljudet även fortplantar sig i kroppsvävnader och inte enbart i luften. Ljudet i ansatsröret är oerhört starkt och starka ljud har en förmåga att ta sig genom tunna väggar. I ljudet som kommer via benledningen är de låga deltonerna mer dominanta. Därför uppfattar man sin egen röst på ett annat sätt än vad utomstående gör.

Även af Ugglas (2011) bekräftar svårigheten att bedöma sin egen röst objektivt och menar att det kan bero på vanan att höra sin röst, men påtalar också att man inte hör sin röst på samma sätt som andra hör den. Den egna rösten hörs främst genom den inre hörselväggen, ljudet förvrängs och därför uppfattas rösten som mer dov och kanske mer klangfull. Om rösten på inspelningen inte överensstämmer med den egna uppfattningen av sin egen röst, kan det kanske vara så att det uppstår en känsla av att man inte känner igen sig själv som person? Eftersom att vi inte är lika vana att höra oss själva som vi är vana att höra andras röster, så kan det bli en liten överraskning till att börja med, men som förmodligen övergår till att vi accepterar det som inte riktigt stämmer eftersom att vi, efter ett tag, har vant oss vid att höra vår egen röst.

2.5 Biologiska skillnader i röstapparaten hos kvinnor och män

Med blotta örat kan vi höra att det finns skillnader i kvinnors och mäns röster. Även om det finns undantag så är den allmänna uppfattningen att mansrösten är mörkare och djupare och kvinnans röst är ljusare och högre. Orsaken till att rösten är olika för könen har i sig ingen överlevnadsfunktion men ett antagande kan vara att rösten var det som användes i tidernas begynnelse för att identifiera andra människor. Okända män i mörkret kunde vara ett stort hot i motsats till kvinnor och barn som inte utgjorde någon omedelbar fara. Hotbilden var en orsak till att snabbt få veta kön på främlingen för att kunna bedöma eventuella risker och undvika faror (Nilsson & Waldemarsson (1994).

Förklaringen till att kvinnor och mäns röster låter olika står att finna i små biologiska skillnader i röstapparaten. Att det är så bekräftar Lindblad (1992), som menar att en person ofta kan bli störd om det egna röstläget ligger närmare det andra könets normala läge, än sitt eget röstläge. ”Röstläget är ett mycket viktigt allmänt könsutmärkande drag” (Lindblad, 1992, sid. 166). Det borde innebära att rösten får en stor betydelse för en persons könsidentitet. Att benämna sig kvinna eller man, blir starkt förknippat med att den egna rösten överensstämmer med det som anses vara typiskt för kvinnliga respektive manliga röstegenskaper.

Den främsta skillnaden mellan kvinnors och mäns röster finns i förklaringen att stämbanden är olika långa. Mäns stämband är i regel 8-0 millimeter längre än en kvinnas stämband (af Ugglas, 2011). Stämbandens längd har betydelse för rösten och hos en vuxen man kan stämbanden vara mellan 15-20 mm och hos en vuxen kvinna 9-13 mm. ”... ju längre stämbanden är desto lägre blir tonomfånget hos rösten.” (Sundberg, 2007 s. 16).

För att bilda ljud svänger stämbanden ett antal gånger per dag. En kvinna har dubbelt så många stämbandsvängningar än män på grund av att kvinnans stämband är kortare och tunnare. Det får till följd att stämbanden hos en kvinna löper större risk att utsättas för slitage och att rösten blir negativt påverkad. Det kan leda till rösttrötthet och risken för skador blir större än hos den vars stämband svänger färre gånger. I praktiken innebär det att kvinnan är den som löper störst risk för att utsättas för slitage och skador på talrösten (Sundberg, 2007).

Trots en mycket liten biologisk skillnad, längden på stämbanden, men ack så betydlig, så är skillnaden ofta stor mellan kvinnor och mäns olika röstlägen. Även om det finns undantag där det kan vara svårt att direkt avgöra könet hos den person som bär en röst är det sällan svårigheter att bestämma kön på en vuxen person enbart genom att lyssna på rösten. Däremot så tror jag att det kan vara svårt att höra om det är längdskillnaden i stämbanden eller andra skillnader som bestämmer röstläget hos en kvinna respektive man.

Lindblad (1992) tar upp att det förutom stämbandslängden finns en viktig akustisk skillnad som man hittar i formantsekvensernas värde. Kvinnornas värde är ca 17,5 % högre än hos männen och det beror främst på ansatsrörets genomsnittliga längd. Längden på ansatsröret är större hos män än hos kvinnor och den skillnaden gör att män har mörkare röstklang. Den kvinnliga röstklängen upplevs ofta som mjukare och det kan ha sin orsak i en dynamisk aspekt, där kvinnor ofta har ett annat rörelsemönster än män där de rör hela kroppen på ett mjukare sätt. Det är rimligt att anta att detsamma gäller för röstorganen. Kvinnor har mer läckage i sina röster och en svagare intensitet, medan män oftare knarrar på rösten (Lindblad, 1992).

Alltså finns det anatomiska skillnader i röst användningen som förklarar kvinnor och mäns olika röstlägen. Skillnaden i stämbandslängd gör att kvinnor får ett högre röstläge än män och just den skillnaden i stämbandslängd är den som har mest markant betydelse i röstapparaten mellan de båda könen. Även längden på ansatsröret, som utgörs av hålrummen mellan stäbandsnivå till läppöppning, har betydelse för röstläget men inte i samma utsträckning som stämbandslängden.

2.6 Centrala begrepp

Några av de vanligaste förekommande termerna som återkommer i uppsatsen förklaras i det här avsnittet.

- **Heltidspolitiker:** En politiker är vald till sin position och sitter oftast en begränsad period på sin post. En heltidspolitiker har politiken som sin sysselsättning på heltid i kommun, landsting eller riksdag och avlönas med skattemedel.
- **Kön:** Den biologiska skillnaden mellan man och kvinna.
- **Genus:** Den sociala konstruktionen i skillnaden mellan man och kvinna.
- **Kroppsspråk:** Signaler i form av gester och mimik som används i kommunikationen med andra. Kan vara både medvetna och omedvetna.
- **Prosodi:** Icke verbala signaler. På det sätt vi använder rösten, pausering, tempo, betoning och satsmelodi.
- **Röstanalys:** Termer som till hör det begreppet beskrivs i metodkapitlet.

3. Metod och teoretiska utgångspunkter

Syftet med det här kapitlet är att beskriva den metod som använts vid genomförandet av undersökningen, uppsatsens teoretiska referensram, samt hur urval och bearbetning av materialet i studien skett. För att genomföra den här studien föll valet på att genomföra kvalitativa intervjuer i syfte att undersöka respondenternas egen uppfattning av sin talröst. I samband med intervjun fick informanterna läsa en kortare text och säga några meningar med sitt spontantal som spelades in. Inspelningen blev underlag för en röstanalys, enligt modell som beskrivs under rubriken röstanalys i avsnittet rösttekniska termer, där en jämförelse med den egna uppfattningen av talrösten utfördes.

3.1 Kvalitativa intervjuer

För att kunna svara på uppsatsens syfte har kvalitativa intervjuer använts i undersökningen. Intervju lämpade sig bäst som metod då jag önskade undersöka en mindre grupp för att nå en djupare förståelse av deras uppfattning om sina egna talröster och rösten i relation till kön. Kvale (1997) beskriver forskningsintervjun som en specifik form av ett samtal med struktur och syfte där forskaren definierar och kontrollerar situationen. Kvale (ibid.) menar vidare att

den kvalitativa intervjun rör sig om ett samspel mellan två personer som samtalar om ett ämne av gemensamt intresse. Graden av struktur i en kvalitativ intervju är varierande från välorganiserade intervjuer som följer en rad standardfrågor till en mer öppen intervju där ett tema är i fokus utan att formulering och ordning på frågorna är bestämda i förväg (Kvale 1997). Undersökningsmetoden i den här uppsatsen kan enligt den förklaringsmodellen ses mer som ett strukturerat samtal med en intervjuguide som underlag.

Strukturen på den här uppsatsens intervju är av karaktären som Trost (2010) benämner halvstrukturerad med en intervjuguide¹² som innehåller förutbestämda frågor som underlag. Att kalla forskningsintervju för ett samtal, menar Trost (2010), kan vara vilseledande och lyfter fram skillnader mellan intervju och samtal som är väsentliga för en undersökning. En intervju ska vara väl planerad och innehållet i intervjuguiden ska tas väl till vara, enligt Trost (ibid), däremot ska gärna respondenten uppleva att intervjun mer har karaktären av ett samtal. För den som intervjuar gäller det omvända, då det är denne som ska föra intervjun framåt och ta ansvar för att fokus ligger på det aktuella ämnet och ställa frågorna med avsikt att få respondenten att dela med sig av sin uppfattning eller kunskap (ibid).

Fördelen med den halvstrukturerade intervjun i den här uppsatsen var att det gavs möjlighet att ställa följdfrågor och möjlighet för respondenterna att prata fritt omkring de förutbestämda frågorna.

3.1.1 Genomförande av intervju

Under november 2013 och februari 2014 genomfördes studien genom kvalitativa intervjuer med tre kvinnliga heltidspolitiker. Den första kontakten togs via mail där respondenterna fick en övergripande information om undersökningens syfte och genomförande. Samtliga tillfrågade respondenter tackade ja till medverkan i undersökningen. Tid och plats för intervjun bestämdes även via mail. Intervjuerna genomfördes på respektive respondents tjänsterum och spelades in med mobiltelefon.

En tidigare relation finns sedan tidigare mellan mig och 2 av respondenterna. De båda politikerna har jag i huvudsak kommit i kontakt med via mitt arbete. Någon närmare privat relation har vi inte till varandra även om det finns många gemensamma beröringspunkter. Den tredje respondenten däremot känner jag till sedan tidigare, bland annat via media, men vi hade inte träffats i något sammanhang och har alltså ingen relation med varandra. Att valet föll på just de 3 respondenterna var av rent praktiska skäl då det inte fanns så många kvinnliga heltidspolitiker inom skäligt geografiskt avstånd. Ett så kallat bekvämlighetsurval. Det finns alltid en risk att resultat av studien påverkas av det urval som ligger till grund för undersökningen. Även om de aktuella respondenterna var kända av mig tidigare så var deras kännedom om ämnet för studien helt okänd för mig. Jag övervägde noga hur urvalet av respondenter kunde påverka intervjusituationen och kom fram till att det troliga var att det förmodligen skulle ha betydelse att två av intervjupersonerna var kända sedan tidigare för mig. Men eftersom att vi enbart har en träffat varandra i professionella sammanhang tidigare så var min uppfattning att risken att resultatet av skulle påverkas inte så stor att det skulle bli ett hinder.

Intervjupersonerna informerades före intervjun om sin möjlighet att närhelst de önskar avbryta sitt deltagande i studien och utlovades att vara anonyma i studien.

Intervjun genomfördes som en halvstrukturerad intervju, utifrån en intervjuguide som underlag. Frågorna var inte kända i förväg för respondenterna. Med en intervjuguide är det den intervjuade som bestämmer i vilken ordning frågorna kommer (Trost 2010). Det är den

¹² Bilaga 1

intervjuades tankegångar som styr ordningen på frågorna i intervjun och svaret på en fråga kan lika gärna vara svaret på en helt annan fråga i intervjuguiden. Här handlar det om följsamhet hos den som intervjuar och låta den intervjuade styra över ordningen på frågorna. Strukturen i intervjun är att fokus ligger på det ämne som ska behandlas, inte att frågorna kommer i en viss ordningsföljd (Troost 2010).

Den här undersökningens intervju omfattade ett antal öppna frågor, bestämda i förväg, med fokus på de områden som svarar mot uppsatsens frågeställningar. Frågorna ställdes i den ordning de behandlades under intervjun. Utformningen av de öppna frågorna gav upphov till många följdfrågor då respondenterna fick prata fritt omkring varje frågeområde. För att säkerställa att samtliga frågor i intervjuguiden behandlats gjordes en sammanfattning av temat för intervjun och en genomgång av frågorna i slutet av intervjun. Möjlighet fanns även för respondenten att ta upp någon ytterligare fråga som inte omfattades i intervjuguiden. Ingen av de tre respondenterna hade något ytterligare att tillägga till intervjun. Tiden för intervjuerna med de tre respondenterna varierade mellan 35 – 60 minuter.

3.1.2 Bearbetning av intervju

Intervjuerna spelades in och jag har skrivit av varje intervju där sådant som är viktigt i förhållande till uppsatsens syfte skrivits av ordagrant men utan pauser och skratt. Övriga delar i intervjun som var ovidkommande för undersökningens syfte sammanfattades i utskriften som skrevs ut kronologiskt. Trost (2010) lyfter fram att det finns flertalet möjligheter att tolka och bearbeta en kvalitativ intervju och att det som avgör valet av metod för bearbetning är den enskilde personens tycke och smak. Mitt val av bearbetning av intervjumaterialet styrdes av att det skulle vara hanterbart med fokus på att söka en djupare förståelse för ämnet som svarar mot uppsatsens syfte och frågeställningar. Efter bearbetning av intervjumaterialet tolkades svaren på intervjufrågorna med utgångspunkt att hitta mönster hos respondenternas som motsvarar uppsatsens syfte. Jag hittade snart flera olika mönster i respondenternas intervjusvar och delade in dem i kategorier. Därefter hittade jag svar på studiens frågeställningar i de olika kategorierna och resultatet presenteras under varje frågeställning

De mönster som uppstod vid tolkningen av materialet från intervjuerna ger svar på uppsatsens frågeställningar. Tolkning och analys av intervjuerna sammanfattas i resultatdelen. Utskrift och sammanfattning av intervjuerna tillfogas uppsatsen i en bilaga.

3.1.3 Konsekvenser av intervju som metod

Faran med den här typen av undersökningar är att intervjuaren kan påverka respondenten i sina svar. Hummanden, nickanden och övriga gillanden eller gester och minspel hos intervjuaren kan påverka den som intervjuas. Den tidigare relation som finns till 2 av respondenterna, i den här intervjusituationen, kan ha påverkat både mig och de intervjuade i en riktning som kan ha betydelse resultatet av intervjun. Därför är det också troligt att det slutgiltiga resultatet i den här undersökningen har påverkats av mig som person och inte enbart är ett underlag av respondenternas utsagor i intervjuerna. Respondenterna kan ha valt att ge svar som de tror att jag förväntar mig att få istället för att ge de svar som överensstämmer med deras egen uppfattning. Eftersom att det är den relationen vi tidigare har till varandra, där de som politiker infriar sina löften om gynnsamma förutsättningar för verksamheten till mig, så kan det vara den relationen som uppstår i intervjusituationen. Det vill säga de ger de svar jag behöver för att få ett resultat i min uppsats. Dock är det bara ett antagande och inte någon jag märkbart noterat varken vid de olika intervjuerna eller vid bearbetningen av undersökningsmaterialet.

3.2 Urval och begränsningar

Studien har fokus på kvinnliga heltidspolitikers uppfattning av sin egen talröst och hur den överensstämmer med en röstanalys samt hur uppfattningen är i skillnader och likheter mellan män och kvinnors användning av talrösten som politiker. Syftet med att använda halvstrukturerade intervjuer är att belysa uppfattningen hos några få kvinnliga politiker av den egna talrösten och därför gäller resultaten av denna uppsats endast för de respondenter som ingick i studien.

Studien är begränsad till att omfatta enbart kvinnliga heltidspolitiker verksamma på kommunalpolitisk nivå. En av respondenterna har tidigare varit heltidspolitiker i kommunalpolitiken men är numera ombudsman i ett politiskt parti på heltid. Samtliga tre politiker är, eller har varit, verksamma i samma mellanstora svenska kommun. Kriterierna för valet av respondenter var kvinna och heltidspolitiker oavsett ålder, tidigare bakgrund, partitillhörighet eller nuvarande uppdragsområde. Därför har heller inte dessa aspekter tagits i beaktande vid sammanställningen av resultaten. Urvalet av respondenterna har inte skett slumpvis. Det är min förkunskap om vilka kvinnor som på heltid är aktiva i politiken som styr valet av respondenter. Jag är medveten om att den här formen av urval, som Trost (2010) kallar bekvämlighetsurval, det vill säga att man tar vad man råkar finna, har sina begränsningar och påverkar resultatet av undersökningen eftersom att kriterierna för respondenterna är starkt begränsade. Dock anser jag att den saken är underordnad i den här uppsatsen, då jag önskar uppnå en ökad förståelse av respondenternas egen uppfattning av sin egen talröst och andra aspekter inte är i fokus för komparativa studier i den här undersökningen. Min studie omfattar endast de tre personerna som fortsättningsvis i den här uppsatsen kommer att benämnas som politiker och Respondent A, Respondent B och Respondent C.

3.3 Röstanalys - genomförande och bearbetning

För en logonom¹³ är röstanalys en användbar modell för att förstå en röst och de bakomliggande fysiologiska egenskaperna, med avsikt att kunna sätta upp mål och välja lämpliga övningar för att uppnå en förändring. Analysmodellen är enbart auditivt perceptuell¹⁴ och grundar sig på ett uppövat gehör hos logonomen. Röstanalysen blir då subjektiv men behöver för den skull inte vara godtycklig (Lindblad, 1992). För att undvika godtycklighet används en struktur som koncentrerar sig på röstens egenskaper som förklaras utifrån olika termer som skattas utan att värderas. De rösttekniska termerna som ingår i en röstanalys beskrivs mer ingående i nästa avsnitt.

Utfallet av röstanalyserna i den här undersökningen baserar sig på min subjektiva upplevelse av det jag hör och den kunskap jag har som logonom. Sala (2011) beskriver innehållet i en röstanalys med att personen vars röst ska bedömas får en uppgift, till exempel högläsning, och att även spontantalet ska finnas med i analysen. Respondenterna i den här undersökningen fick läsa samma text och säga ett par meningar med sitt spontantal. Röstanalysen har enbart gjorts för att användas i relation till respondenternas egen uppfattning av sin talröst. Något förslag på röstövningar för respektive person i undersökningen har inte tagits med i uppsatsen då det inte är relevant i sammanhanget. Röstanalysen utfördes vid ett senare tillfälle än utskriften av intervjuerna för att inte vara alltför påverkad av respondenternas uppfattning av sin egen talröst vid analysen.

¹³ Logonom är en röst och talpedagog med estetisk inriktning som arbetar med den friska rösten

¹⁴ Det som uppfattas enbart genom våra sinnen. I det här fallet hörseln.

3.3.1 Rösttekniska termer

Nedanstående termer beskriver röstens egenskaper och används vid en röstanalys i logonomens arbetsområde.

Röstläge: benämns ofta taltonläge och är den ”genomsnittliga grundtonsfrekvensen i tal” (Sundberg, 2007, s. 285) det vill säga den hastighet som stämläpparna vibrerar med. Grundtonsfrekvensen benämns F_0 och ökar om stämläpparna spänns så att de vibrerar hastigare. Intrycket av tonhöjden, som är ett vidare begrepp än röstläget, bestäms av grundtonsfrekvensen. Variationen i rösten bedöms under röstläget (Lindblad, 1992). Utgångspunkten vid bedömning av röstläget hos en person är var grundtonsfrekvensen ligger med hänsyn till kön, ålder och fysionomi. Vid en röstanalys avgörs om röstläget är högt, lågt eller där det bör vara för den här personen.

Röststyrka: ”den styrka man upplever att en röst produceras med” (Sundberg, 2007, s. 285). Det subglottiska trycket¹⁵ påverkar röststyrkan i kombination med stämläpparnas spänning. Vid en röstanalys bedöms om röststyrkan är stark, svag eller anpassad efter sammanhanget.

Röstkvalité: är det som Sundberg (2007) beskriver som röstens fonationssätt, det vill säga hur man använder röstkällan,¹⁶ hur väl stämbanden vibrerar och hur väl de sluter. De olika fonationstyperna är pressad, neutral, flödlig och läckande. En pressad fonation har ett högt subglottalt tryck med lågt luftflöde genom glottis som gör att stämbandens adduktionskraft¹⁷ ökar. Kännetecknen för en pressad röst är att den låter mycket ansträngd. En neutralt fonation är när stämbanden sluter som de ska och när luftflödet varken är begränsat eller för flödigt. En flödande fonation har ett lägre subglottiskt tryck med en mindre adduktionskraft men ett starkt luftflöde. Läckande fonation är när det finns ett hörbart brusljud på grund av en ofullständig slutning i stämbanden (ibid.). Vid bedömningen av röstkvalitén i en röstanalys kan även knarr upptäckas. Knarr är en ett register som ibland kan höras i slutet av en fras när luften är på väg att ta slut och kan då beskrivas som ett puttrande läte, enligt Sundberg (2007). Den typen av knarr är vanligt men knarr kan också förekomma med en högre tonhöjd (ibid.). Röstens stabilitet i modalregistret är något som också bedöms vid en röstanalys. Instabilitet är lågfrekventa ojämnheter i röstproduktionen (Sundberg, 2007). Registerinstabilitet kännetecknas av att rösten låter ojämn och svajig. En röst kan också ha hårda vokalansatser, vilket innebär att stämbanden sluter före luftströmmen som särrar på stämbanden med fart så rösten får en hård klang (Sundberg, 2007). Även nasalitet är något som uppmärksammas vid en röstanalys. Det finns två typer av nasalering, slutna och öppna nasalering. Den slutna nasaleringen innebär att passagen fram till näsborrarna är blockerade och det låter som när man är förkyld och täppt i näsan. Öppna nasalering däremot innebär att velum i olika grad är öppet vid fonationen (ibid.).

Allmänt: övriga aspekter vid en röstanalys som inte ryms under någon av ovanstående kategorier kan vara dialekt, uttrycksstil, graden av artikulation¹⁸, tempo, satsmelodi, betoningar och uttal. Kort sagt på det sätt som rösten används av en person som inte har fysiologiska förklaringar.

¹⁵ Lufttrycket i luftvägarna under glottis, springan mellan stämbanden.(Sundberg, 2007).

¹⁶ Det ljud som uppstår av luftflödet genom glottis när stämbanden vibrerar. (Sundberg, 2007).

¹⁷ Kraften när stämbanden sammanförs för produktion av tonande ljud (Sundberg 2007, s. 278).

¹⁸ Utformande av språkljud i syfte att höras tydligt.

3.4 Etiska överväganden

De etiska aspekterna har varit vägledande under hela undersökningen. Respondenterna är anonyma i uppsatsen och gav sitt samtycke till delaktighet när de informerades och tackade ja till sin medverkan i undersökningen. Underlaget från intervjuerna och röstanalyserna förvaras där ingen annan kommer att ha tillgång till materialet. Respondenterna har informerats om sin möjlighet att avbryta sin delaktighet i undersökningen och de kommer också att få tillgång till den färdiga uppsatsen. För att minska risken att någon av respondenterna kan identifieras har jag undvikit att i möjligaste mån citera ordagrant från intervjuerna. Omsorgen om respondenterna behöver inte innebära att man förvränger innehållet i det de sagt (Trost 2010).

Avsikten med min undersökning är att försöka ge en så nyanserad bild av hur talröstanvändningen ser ut för kvinnliga heltidspolitiker. Därför har jag med största försiktighet tagit mig an undersökningsmaterialet och analyserat det med avsikt att nå en så hög trovärdighet som möjligt i uppsatsen. Tillförlitligheten hos respondenterna kan antas vara hög då de fått vara anonyma. Min egen trovärdighet kan ifrågasättas som en konsekvens av min förförståelse i den här undersökningen, men avsikten med att nå en djupare förståelse av uppsatsens syfte väger tungt och har därför gjort att jag genomfört och presenterat materialet på ett så objektivt sätt som möjligt utifrån förutsättningarna.

3.5 Teoretisk referensram

Intentionen med att nå en djupare förståelse för ämnet i min uppsats gjorde att valet föll på att använda det hermeneutiska perspektivet som tolkning av materialet i undersökningen.

Hermeneutik kan förklaras som tolkningslära och är en vetenskaplig metod där fokus ligger på att förstå och tolka händelser och personer mot en historisk bakgrund. Vi gör våra tolkningar mot bakgrund av vår egen förförståelse, det som gör att vi kan leva oss in i andras situationer och berika vår egen självförståelse men inte nå fram till en slutgiltig eller sann förståelse av andras livsvärld (Egidius, 2000). Min egen förförståelse har varit vägledande i den här undersökningen genom det sätt jag har kunskap och kännedom om ämnet röst som är fokus i den här uppsatsen. Däremot är min egen förförståelse av respondenternas kontext en helt annan då min erfarenhet av talröstanvändning i politiska sammanhang inte alls har förekommit tidigare. Här råder en hel del antaganden och uppfattningar utifrån det jag tror mig veta och kunna och det jag antar och förstår. Förståelser som skapats utifrån andra erfarenheter och sammanhang och som jag nu antar kan vara användbara vid utförandet av undersökningen i syfte att nå ytterligare förståelse.

Beskriva, förklara eller förstå är vetenskapens huvudsakliga uppgifter, menar Stensmo (1994). Att förstå något, i vetenskaplig mening, betyder att man söker det unika mer än det generella i en undersökning. Det vill säga att fokus ligger på att söka efter den mening ett fenomen eller en händelse har för en människa i ett bestämt sammanhang (Stensmo, 1994). Den här uppsatsen har fokus på att nå en ökad förståelse utifrån de resultat som framkommer i undersökningen. Resultaten i den här undersökningen är unika genom att de endast kan gälla för vad som visar sig i den här undersökningen. Det är de enskilda respondenternas uppfattningar av sin egen talröst som är av intresse och bidrar därför till en ökad förståelse av hur uppfattningen av den egna talrösten kan upplevas. Genom att förståelsen ökar så ökar även förförståelsen och vid kommande undersökningar så finns det andra antaganden och utgångspunkter vid sökandet av ytterligare förståelse. En företeelse som Ödman (1979) kallar den hermeneutiska cirkeln.

Forskning med hermeneutiskt perspektiv är kvalitativ och insamlat material består av berättelser och verbala utsagor. Avsikten är att finna inre samband genom att tolka och förstå människor som handlande subjekt. Undersökningen innehåller både deskriptiva frågor som

svarar på; Vad? Hur? När? såväl som analytiska frågor som ger svar på frågan; Varför? (Stensmo, 1994). Genom att använda mig av öppna frågor i intervjuerna med respondenterna så har jag gett dem möjlighet att prata fritt runt ämnet för undersökningen. Karaktären på svaren i intervjuerna har varit mer i berättelseform än en fråga- svar situation. Något facit till frågorna finns inte i den här intervjumetoden då det är just den specifika respondentens svar som är intressanta.

Widerberg (2002) lyfter fram ett antal grundantaganden som gäller för hermeneutik som analysmetod genom att referera till Barbosa da Silva & Wahlberg i sin bok. De förutsättningarna är; att mening skapas och kan bara förstås i en viss kontext, att delarna och helheten är beroende av varandra i all tolkning och förståelse, att förförståelse är en förutsättning för att kunna tolka eller förstå ett fenomen, samt att det alltid finns vissa förväntningar eller förutfattade meningar kopplat till varje tolkning (ibid.). För att analysera och tolka resultaten av intervjuerna måste jag ta hänsyn till de sammanhang där respondenterna befinner sig och till helheten av vad som framkommer i intervjun mer än svaren på de enskilda frågorna. Jag måste också använda den förförståelse som jag har sedan tidigare och den jag förvärvat under arbetet med undersökningen.

Även Molander (1983) lyfter fram vikten av förförståelse i det hermeneutiska perspektivet. Molander menar att den hermeneutiska cirkeln kan förklaras med uttrycket; ”ingen förståelse utan förförståelse” och ”en förståelse av delen förutsätter förståelse av helheten” (1983, s. 232). Det innebär att det behövs en utgångspunkt i form av en teori eller en förutfattad mening för att kunna tolka och förstå det material som finns insamlat för att kunna nå en vidare förståelsekunskap om ett fenomen som måste belysas i den kontext där det förekommer. Med det här synsättet går det inte att få en förståelse av enstaka delar i en situation om de inte sätts i relation till de sammanhang där det förekommer. Förförståelsen är alltså en förutsättning för att kunna tolka materialet i undersökningen. Ödman (1979) bekräftar att så är fallet och menar att det finns flera sätt att förstå en viss företeelse och vi kan inte ställa oss utanför oss själva när vi undersöker verkligheten. På det sätt vi tolkar och skapar förståelse spelar vår förförståelse roll och det kommer vi inte undan, menar Ödman (1979).

Hermeneutiken har fått sitt namn från den grekiske Guden Hermes som var budbäraren mellan gudarna och de dödliga. I den meningen kan man då se hermeneutiken som bärare av budskap (Ödman, 1979). Mot den bakgrunden ser jag också på resultaten av min undersökning, som ett bärande av budskap, mer än ett fastställande av nya fakta, och mig själv som budbäraren.

4. Resultat

I detta kapitel redovisas resultaten av undersökningen. Resultaten presenteras under respektive frågeställning för den här uppsatsen. Under första frågeställningen görs även en kort sammanfattning av utfallet av röstanalysen för de tre respondenterna. Röstanalysen beskriver tre olika röstegenskaper, samt en allmän del som uppskattas utan att värderas av mig som logonom. Utförande och innehåll av röstanalys beskrevs ingående i kapitel 3:3. Respondenterna läste en kort text, ca: en halv A4-sida lång och därefter sa de några meningar med sitt spontant. Röstläge förkortas här till RL, röststyrka till RS och röstkvalité till RK.

Vid bearbetning av intervjumaterialet utkristalliserade sig olika mönster som fanns i samtliga respondenter intervjusvar. De olika mönstren sorterades i fem olika kategorier som besvarar frågeställningarna i uppsatsen. De fem olika kategorier som använts som utgångspunkt för att besvara forskningsfrågorna, presenteras i följande stycke med en kort bakgrund om valet av kategorier.

- **Självskattning och inställning till den egna talrösten.** Samtliga respondenter har en uppfattning om den egna professionella, talrösten och beskriver den med vardagliga begrepp. Syftet med uppsatsen är att nå en ökad förståelse av kvinnliga politikernas talröstanvändning i det offentliga rummet utifrån de förutsättningar som råder. Därför blir det naturligt att ta reda på hur respondenterna själva uppfattar sin talröst. Förförståelsen före intervjun var att samtliga respondenter har en föreställning om den egna talrösten och mot bakgrund av den förförståelsen syntes ett mönster ganska snabbt hos samtliga respondenter om hur de ser på sin egen talröst.
- **Talrösten i relation till rollen som politiker.** Respondenterna hänvisar i sina svar till rollen som politiker och menar att det finns vissa förväntningar på agerande och beteende att leva upp till, eller välja att avstå. Valet av den här kategorin kan hänga samman med att politiker förväntas prata ofta och mycket samt att tala inför olika stora folkgrupper.
- **Rösten som redskap.** Som logonom är den här kategorin ett naturligt inslag i en uppsats som syftar till att bidra till en ökad förståelse för talröstanvändningens möjligheter hos en viss grupp av människor. Lika självklart var det inte före intervjuerna att samtliga respondenter var så väl medvetna om hur rösten kan användas för olika ändamål. Rösten blir ett medel som används i ett specifikt syfte.
- **Situation.** Vid flertalet tillfällen kopplar respondenterna användningen av talrösten till speciella situationer eller sammanhang. Ett tydligt mönster är när rösten på något sätt förändras och orsaken kan då ofta vara just den situation respondenterna befinner sig i för tillfället.
- **Dialekt.** Eftersom samtliga respondenter så starkt betonade värdet av att ha en dialekt och vad det står för hos en politiker så är det en egen kategori även om ämnet nästan bara behandlas när respondentera pratar om uppfattningen av sin egen talröst.

4.1 Uppfattning om den egna professionella talrösten i relation till röstanalys

Samtliga respondenter säger sig vara nöja med sina röster. När de beskriver den egna talrösten använder de gärna sig av begreppet röstläge och refererar till föreställningar om hur ett sådant bör vara. Genomgående är att respondenterna förhåller sig till hur en talröst bör låta men de kan inte fullt ut ge konkreta exempel på hur. De talar om sin röst på ett sätt som gör att det finns ett ideal. Även om det finns ett ideal att sträva mot så är det inget respondenterna aktivt arbetar med för att nå fram till utan konstaterar bara att det finns en del att arbeta med i den egna talrösten.

När de talar om röstläget beskriver respondenterna det som ljust eller mörkt. Respondent A berättar att det känns som att rösten ligger i sitt rätta läge och är varken ljust eller mörkt. Respondent B däremot har ett alldeles för ljust röstläge, enligt henne själv, och det gör att hon tycker att hon låter barnslig. Respondent C ser sin röst som en tillgång och det tillskriver hon det mörka röstläget som också gör att hon upplever sin röst som stark och att den utstrålar engagemang och trygghet. Trots att respondent C uppfattar rösten som sin styrka så kan hon också tycka att hon låter äldre på rösten än vad hon är. Anledningen till att hon är nöjd med sin röst är inte för att den låter vacker utan mer för att den ger pondus och det är något som är bra att ha i politiken.

Vid en röstanalys av de tre respondenterna visar det sig att det skiljer sig något mellan uppfattningen hos respondenterna av talröstens läge och skattningen av röstläget av röstanalysen. Respondent A som anser sig ha ett normalt röstläge har ett utlåtande från röstanalysen som skattar att hennes röstläge är något för högt i fröhallande till hennes grundtonsläge i både spontantalet och vid läsning av text. Respondent B beskriver sin egen röst som ljus och hög och att den ibland kommer upp i falsett. Den uppfattningen stämmer ganska bra med bedömningen av röstläget i röstanalysen. Respondent C lyfter fram sitt mörka röstläge och det är något som blir tydligt i röstanalysen där det bedöms vara utan anmärkning. Respondent C har också ett något monotont röstläge vid läsning av text men mer variation i sitt spontantal.

Ingen av respondenterna nämner något om variation eller monoton i sitt röstläge. De uppfattar sin röst i termer av ljus, mörk eller normal. Utifrån de tre begreppen så visar det sig stämma till viss del men det finns ändå skillnader i den egna uppfattningen av talrösten och skattningen från en röstanalys.

Röstläget är något som de tre respondenterna fäster uppmärksamhet vid hos sig själva. Däremot röststyrkan är något som ingen av respondenterna lyfter fram när de ska beskriva sin talröst. Den egenskapen var också utan anmärkning för samtliga i röstanalysen. Det kan ha sin orsak i att de som politiker verkar i sammanhang där de måste höras bra och då blir det en vana att ha en bra röststyrka anpassad för situationen.

När de tre kvinnorna beskriver sin talröst så lyfter de fram egenskaper som är till fördel för en politiker. Det är viktigt att rösten låter trygg, inger förtroende och är stabil. Det ger stadga till rollen som politiker och där kan rösten vara ett redskap för att ge en bild av den politiker man vill vara för sina väljare. Som politiker vill man bli lyssnad på för att kunna påverka och förändra. Det är viktigt att signalera engagemang och trovärdighet med rösten på den politiska arenan.

När det gäller röstkvalitén blev utfallet av röstanalyserna i hög grad ganska likartade och det kan bero på att alla respondenterna verkar under samma förutsättningar och därför utsätts rösten för samma typ av belastning. Samtliga tre respondenter har ett högt tempo vid läsning av text och det kan ha ett samband med att de är vana att utföra den typen av uppgift med en begränsad tid till förfogande.

Dialekten är en viktig faktor och stärker identiteten men Respondent A har inget emot att den egna dialekten är svårbestämbar i motsats till de övriga två respondenterna som anser att dialekten ska vara en garant för att man är lokalt förankrad. Dessutom ger dialekten karaktär till personligheten, menar Respondent C, och anser att röst och dialekt hör ihop. Att dialekten är central för de tre politikerna framgår tydligt vid röstanalysen då alla tre har en starkt utpräglad dialekt som överensstämmer väl med hur de själva tillskriver sig med stolthet av att ha en märkbar dialekt.

Hos alla tre respondenterna kan ett knarr höras både vid läsning av text och i spontantalet, när röstanalysen genomförs. En av kvinnorna har i sin beskrivning av den egna rösten berättat att hon upplever det som att rösten ibland kan få henne att låta äldre än vad hon är. En starkt bidragande orsak kan vara just det knarr som framträder i röstanalysen. De övriga två respondenterna pratar inte om specifika egenskaper i rösten som kan kopplas till det knarr som kan höras i deras röstanalyser. De gånger då de anser att rösten förändras i negativ riktning finns det alltid en speciell situation som är orsak till att det blir så. Det kan vara att taltiden varit ganska lång och därför har rösten varit utsatt för extra ansträngning och rösten kan kännas sliten. Vid stressade situationer med tidsbrist och tillfällen när svåra ämnen ska behandlas utsätts också rösten för ansträngning som gör att den påverkas negativt. Alla tre respondenterna anser att om rösten utsätts för stress, anspänning och trötthet så får det

negativa konsekvenser. Den enda orsaken som nämns är att det är situationen som sådan som ligger bakom de påfrestningar som gör att rösten tillfälligt förändras till hes, att låta trött eller gå upp i ett för högt röstläge.

Ingen av de tre kvinnorna nämner så mycket om avsaknad av tempo, artikulation, pausering och frasering eller några brister i de komponenterna som alternativa möjligheter till att talrösten tillfälligt förändras. Röstanalysen visar att alla tre respondenterna har ett snabbt och jämnt tempo vid läsning av text med avsaknad av variation. Vid spontantal däremot är det mer normal talhastighet för alla tre. Alla tre har ett starkt engagemang och en klart och tydlig uttrycksvilja och riktning vid skattningen av röstanalysen. Egenskaper som de alla tre anser vara viktiga i rösten för en politikers framtoning.

Samtliga tre respondenter beskriver talsituationer som är kopplade till det sociala könet. Genusaspekten har betydelse när det gäller hur de uppfattar sin egen talröst och användningen av den. De pratar gärna om att ta för sig av talutrymmet och att mörka röstlägen är bättre än ljusa. Det stärker trovärdigheten och det är något en politiker behöver.

4.2 Uppfattning av den egna professionella talrösten i relation till biologiskt kön.

När respondenterna under intervjun besvarade frågor om den egna talrösten i relation till kön kopplade de svaren på frågorna till olika situationer och menade att det handlar mycket om det utrymme man som kvinna själv låter sig ta i det offentliga rummet. Respondent A anser att kvinnor gärna ber om ursäkt och inte tar för sig på samma sätt som män gör. Det menar hon är mer kvinnans ansvar än männens. Genom att kvinnorna ber om ursäkt för sig själva så avspeglas det i rösten och personen ger ett osäkert intryck. Hon har lagt märke till att männen ofta står upp när de spontant ska tala och är ganska tydliga med vad de vill säga, i motsats till kvinnor som sitter kvar på stolen och får därför inget klart fokus samtidigt som de är ostadiga på rösten och pratar något osammanhängande. Respondent A försöker ha den inställningen, när hon är i talsituationer, att inte be om ursäkt för att hon använder talutrymmet utan tvärtom, har något viktigt att förmedla. Hon har också märkt att kvinnor oftare är påverkade av stress än vad män kan vara och det speglar sig i rösten. Inställningen till möjligheten att äga talutrymmet är en viktig faktor för hur man låter på rösten. Rösten blir lugnare och stadigare om man anser att man har något viktigt att säga och att det är naturligt att man får göra det.

Ingen av respondenterna anser att de inte har tillräckligt med talutrymme på den politiska arenan. Två av dem menar också att det är ett eget ansvar hos kvinnliga politiker att kliva fram och ta för sig av det utrymme som finns. Ett ytterligare mönster som visar sig hos respondenterna är att de anser att kvinnor inte ska sträva efter att bli som män, trots att det är de egenskaperna som är rådande. Respondenterna lyfter fram att det är viktigt att kvinnor får verka i politiken utifrån sina röstliga egenskaper. Det är också noterbart att tidigare verksamheter med manlig dominans, där kvinnorna verkat, har påverkat deras kommunikationsmönster i väldigt hög grad.

Att politik är förenat med makt och inflytande och med det följer att ingen trygghet innebär att männen har fördel med sitt mörka röstläge, säger Respondent B. Vidare påtalar hon vikten av en hög grad av medvetenhet hos kvinnor för att förstå vilka faktorer som styr olika uppfattningar. Hon menar också att olika röster tilltalar olika människor och att det finns även män som inte har så tilltalande röster. Alla män i politiken får inte per automatik mer talutrymme än kvinnor, säger Respondent B som inte tror att kvinnor har lika mycket talartid som männen i politiken. Ofta beror det på att kvinnor inte tar de möjligheter som erbjuds eller kliver fram spontant i debatter och kräver talutrymme. Respondent B talar om värdet av att ha

kunskap om och kännedom om den egna talrösten och hur röstträning kan vara ett medel för kvinnor att få ta mer plats, som just kvinnor, i politiken.

Respondent C, som har haft mannen som norm under hela sin uppväxt, betonar starkt att kvinnan inte ska likna mannen i sitt röstliga uttryck, utan att kvinnan ska få plats i politiken utifrån de förutsättningar hon har. Respondenten upplever inte att männen har fördel i politiken när det gäller röstliga förutsättningar. Men det är inte helt utan betydelse att hon tidigt hamnade i en mansdominerad bransch i yrkeslivet och för att bli lyssnad på så anpassades rösten till det sociala sammanhanget som till mesta delen bestod av män.

Den uppfattning de tre Respondenterna har om sin talröst i relation till kön är att det är mer bundet till en situation och hur man löser den situationen med ett beteende än de egenskaper en kvinnlig röst har.

4.3 Uppfattning av den egna talrösten i relation till sitt eget kroppsspråk

Ingen av respondenterna har någon uttalad uppfattning om relationen mellan den egna rösten och kroppsspråket. Respondent B har medvetet förändrat sitt kommunikationsmönster både när det gäller rösten och kroppsspråket men har inte en tydlig bild av hur relationen mellan dessa två ser ut för henne just nu. Samtliga respondenter antar och tror sig veta att röst och kroppsspråk hör samman men använder sig inte medvetet av den uppfattningen för att förbereda sig inför en talsituation.

En viss skillnad i både röst och kroppsspråket kan märkas, tycker Respondent B, beroende på den målgrupp hon möter. Respondenten har märkt hos andra att rösten förändras med kroppsspråket och antar att detsamma gäller även för henne. Hon har som vana att röra på sig mycket när hon talar och tror att det kan vara bra för rösten att kroppen får hålla igång. Respondenten lyfter fram de härskartekniker som kan ses i kommunikation, mellan framförallt män och kvinnor, och att hon har en hög grad av medvetenhet om de teknikerna. När hon själv blir utsatt för olika härskartekniker har hon motstrategier som hon använder i de situationerna.

Respondent B har ändrat både sitt kroppsspråk och sin röst för att anpassa sig mer till manliga normer, en erfarenhet hon bär med sig från den civila bakgrunden. Rösten har förändrats till att bli mer hård med avsaknad av känslöytringar och i sitt kroppsspråk har hon skalat av gester och mimik som är förknippade med ett kvinnligt språkbruk. En bra hållning i kroppen ger bra röstliga förutsättningar, tror hon. Respondenten försöker tänka på att kroppsspråket ska förmedla att hon är kommunicerbar i talsituationerna med andra.

Det är viktigt att sträcka på ryggen för det är bra för kroppshållningen och en god hållning är bra för rösten, säger Respondent C. Ungefär så långt sträcker sig hennes medvetenhet om det egna kroppsspråket och den erfarenheten har hon från de kommentarer hon ibland får om sin kroppshållning som handlar om att hon behöver räta på ryggen. Även om respondenten inte är så medveten om sitt kroppsspråk så sätter hon ändå in rösten i relation till det. Hon ser ett samband mellan kropp och röst där de påverkas av varandra.

Det är olika hög grad av medvetenhet om kroppsspråket och relationen till rösten hos de tre respondenterna. Den uppfattning de har om relationen mellan talrösten och kroppsspråket handlar om att ha en god hållning i kroppen. Varför det är så viktigt är inte lika starkt uttalat hos Respondent A och C som hos Respondent B, som arbetat medvetet för att förändra sitt språkspel i talrösten och kroppsspråket för att mer passa in i en manlig miljö där en annan norm är rådande.

De tre kvinnorna nämner ingenting om att kroppen och rösten kan påverka varandra mer än att hållningen är viktig för att få en bra röst. När den egna talrösten och kroppspråket ställs i relation till andra ökar uppenbarligen medvetenheten och viljan att arbeta med de två uttrycken för att få skarpare redskap i sitt uppdrag.

5. Diskussion

Det här kapitlet lyfter upp och belyser en del av innehållet i uppsatsen för diskussion. Resultatet av undersökningen visar på att de tre respondenterna som omfattas i den här undersökningen har en begränsad kunskap om sina röstliga egenskaper och de förutsättningar det kan ge att vara mer medveten om dem. Anledningen till att de inte har den medvetenhetsgraden är att det inte hör till vanligheten att man talar om sin röst eller sitt kroppspråk som de instrument de faktiskt är, för att nå ut med sina budskap. Att kroppen och rösten ingår i en helhet som är ”människan” och personligheten är inte en ”medvetenhet” som är uttalad hos de tre respondenterna.

5.1 Metoddiskussion

Hermeneutiken förutsätter en förförståelse för att nå en ytterligare förståelse (Ödman 1979). Min förförståelse inför den här undersökningen var mer ringa än vad jag anade. När jag ser tillbaka på undersökningens upplägg och intervjuernas frågeinnehåll så borde jag ha förvärvat en högre grad av förförståelse innan jag utformade intervjuguiden. Med det menar jag att mina frågor till respondenterna borde vara mer relaterade till röstanalysens innehåll. Det hade antagligen gett ett fylligare resultat i undersökningen. Mycket av det som framkom i intervjusvaren handlar om genusaspekten i kommunikationsmönster. Det vill säga hur vi socialiseras till att agera utifrån de förväntningar och förutfattade meningar som är rådande. Både frågor och svar i de tre intervjuerna spretar åt många olika håll och här finns många ämnen till vidare forskning. Kvalitativa intervjuer har sina begränsningar (Trost 2010) och fallgroparna är många. Därför finns det anledning att fråga sig om det skulle varit lämpligare med en annan form av undersökning av ämnet. En variant av genomförande kan vara att studera röst användningen i naturliga miljöer och göra en röstanalys på en reell talsituation för att sätta den i relation till de svar som framkommer i intervjun. Den röstanalysmetod som används i den här situationen är en konstruerad situation där respondenten läser en förelagd text och där även jag som intervjuare finns med i rummet.

En annan variant av genomförande kan vara att använda en kvantitativ metod, men då är anslaget ett annat och underlaget måste vara betydligt större för att nå ett resultat som kan bidra till ytterligare fakta i ämnet. Frågorna måste då också vara helt strukturerade och det finns ingen möjlighet till utveckling. Det innebär ett helt annat syfte än vad den här uppsatsen har, så min slutsats blir att valet av metod var helt rätt eftersom att jag ville nå en djupare förståelse av det som undersöktes.

Någon större analys av kroppspråk och prosodi¹⁹ görs inte i den här uppsatsen men det finns med som en del av uppfattningen om det egna kommunikationsmönstret. Lyssnar - och mottagarperspektivet finns inte alls med i den här undersökningen och heller inte några språkliga eller retoriska analyser. Däremot finns respondenternas uppfattning av lyssnarnas tolkning av talrösten med som en del i undersökningen. Någon djupare analys kan inte göras utifrån forskningsunderlaget men trots de begränsningarna som finns så är det ändå en förhoppning att bidra med en ökad förståelse genom att hitta ett eventuellt mönster i svaren

¹⁹ Icke verbala signaler. På det sätt vi använder rösten, pausering, tempo, betoning och satsmelodi.

från respondenterna och den uppfattning de har av sin egen talröstanvändning i relationen till kön.

5.2. Röstanalysen

Röstanalysens tillförlitlighet kan ifrågasättas eftersom att den är väldigt subjektivt utförd. Men även om det är en subjektiv modell så är den inte godtycklig (Lindblad, 1992). Syftet med att utföra en röstanalys var att se hur väl det relaterar till respondenternas egen uppfattning av talrösten. Tyvärr blev inte kopplingen så stark mellan de egenskaper som bedöms i röstanalysen och hur respondenterna uppfattar sin talröst. Det kan till stor del bero på att frågorna i intervjuguiden inte var utformade så att de kunde relateras till röstanalysen. Här hade en pilotstudie kunnat underlätta det slutliga innehållet i forskningsintervjun. Ett alternativ hade varit att låta någon annan också utföra röstanalysen. Frågan är om det skulle ha tillfört något ytterligare till uppsatsen eller om det bara hade förvirrat det hela? Jag tror på det senare och står fast vid beslutet att det var bäst för undersökningen att jag själv utförde röstanalysen.

En annan tänkbar aspekt till varför relationen mellan uppfattningen av den egna talrösten i relation till röstanalysen inte blev så stark kan vara att respondenternas kunskap om talrösten och dess möjligheter är ganska begränsade. Medvetenheten om den egna talrösten hänger mer samman med genusaspekten än en begreppsvärld som kan beskriva den egna talröstens egenskaper utan att vara värderande. Intressant att fundera över är vad resultatet hade blivit om respondenterna hade varit bärare av en större kunskap om talrösten och dess funktion. Om medvetenheten hade varit större hos respondenterna hade det då varit lättare att komma åt ämnet? I så fall är det intressant att reflektera över vilka resultat som skulle visat sig vid genomförandet av undersökningen. En konsekvens av den aspekten skulle då kunnat vara att respondenterna haft en helt annan förförståelse om den egna talrösten och uppfattningen av den hade kanske varit närmare röstanalysens utfall.

5.3. Resultatdiskussion

Respondenterna kopplar väldigt mycket sin erfarenhet till olika situationer och beteendemönster och inte till de förutsättningar som kan behövas för en optimal röstanvändning. Att rösten är ett redskap som kan användas för att stärka möjligheterna att nå sina mål och syften framkommer emellanåt hos de tre heltidspolitikerna. Dock finns inga uttalade strategier för hur redskapen kan vässas och bli ännu skarpare. Eftersom att samtliga respondenter anser sig vara nöjda med sina röster fanns heller inga uttalade önskemål om en ökad bärighet i rösten eller en bättre hållbarhet. Det finns en tydlig utmaning i att öka en medvetenhet som inte efterfrågas. Nyttan med den nyvunna medvetenheten måste snabbt påvisas och leda till positiva resultat. Kunskapen om den egna talröstens möjligheter är inte så hög hos de tre respondenterna men det är heller inget som respondenterna efterfrågar.

Därför är det lätt att tro att de är nöjda med sina röster och inte vill utveckla potentialen i sin talröst. Respondenternas uppfattning om den egna talrösten är inte i relation till det utfall som röstanalysen gav. Vad respondenterna anser om sina röster efter att ha fått tagit del av utfallet av röstanalysen framgår inte i den här uppsatsen. Därför är det svårt att säga att det har kunnat leda till en nyvaknad medvetenhet om att det finns resurser i talrösten som kan vara till fördel för en kvinnlig heltidspolitiker. Hela utfallet av resultatet i den här uppsatsen hade förmodligen varit helt annorlunda om undersökningen haft det upplägget att respondenterna även fått tagit del av röstanalysens utfall.

Med utgångspunkten att respondenterna haft en större medvetenhet om talrösten och dess olika möjligheter kan antas att de haft en annan uppfattning om relationen till såväl kön som

kroppspråk. Även om det bara är ett löst antagande så är det vedertaget att en högre medvetenhet ofta innehåller en större kunskap och förutsättningarna blir då helt annorlunda. Det framkommer tydligt i svaren hos respondenterna att när talrösten påverkas negativt så är det kopplat till situationer som inte är så gynnsamma. Värdet av att ha en bra röst anges i egenskaper som att den ska signalera engagemang, trygghet och trovärdighet. Det som saknas är en uttalad medvetenhet om hur man bäst uppnår dessa egenskaper eller hur man underhåller sin röst för att bibehålla en god rösstatus. Respondenterna saknar erfarenhet av medvetet röstarbete och därför kan de heller inte utveckla sin röst på ett sätt som leder till en optimal användning av talrösten i rollen som politiker.

Respondenterna anser inte att talrösten är ett stort hinder för att få plats i det offentliga rummet i förhållande till kön. De är ganska samstämmiga med att de upplever att det är helt andra faktorer som styr utrymmet för respektive kön i politikens maktkamp. En intressant aspekt är att medvetenheten om den egna talrösten är mycket högre i relation till genusaspekten. Samtliga tre respondenter relaterar mer till den sociala skillnaden mellan män och kvinnor än den biologiska. En naturlig förklaring skulle kunna vara att genusfrågan är ständigt aktuell och jämställdhet är ett centralt begrepp i det offentliga samtalet. Kan det vara så att de tre kvinnliga politikerna har en förförståelse som gjort att de har förvärvat en högre grad av medvetenhet om talrösten i relation till genus? Kan det vara så att kunskapen om de biologiska skillnaderna i talrösten inte är så höga och att det var därför respondenternas mer relaterade till situationen än till kön i den här delen av undersökningen?

För att återkoppla till bakgrunden till den här studien så visar historiken i avsnitt 2.1 att det är tigandets tradition som varit rådande för kvinnor i offentligheten långt bak i historien enligt Backlund (2006). För de tre respondenterna i den här undersökningen är förhållandet ett annat vilket de påtalar när de lyfter upp att de anser att de har lika stor del av talutrymmet som männen har. Backlund (ibid) menar att det under lång tid varit mannens revir att äga talutrymmet i offentliga sammanhang sett i relation till att den första kvinnan tog plats i Sveriges regering så sent som 1947. För den kvinnliga politikern på maktkampens arena kan man då tänka sig att det skett en mycket snabb utveckling av kvinnans roll och plats i den svenska politiken. Av den här studien framgår av respondenternas svar att kvinnan har lika stort ansvar att ta för sig av talutrymmet som mannen har att bereda den platsen för kvinnan.

Funktionen för mannens och kvinnans talröster har haft olika syften och Backlund (2006) gör uppdelningen i att barnen av tradition är kvinnans ansvar och har därför behövt utveckla en röst som är anpassade efter de behoven de sysslorna efterfrågar medan männen däremot har haft intresse av att erövra makt inom olika fält och därför behövt utveckla starka och breda röster. Respondenterna i den här undersökningen relaterar uppfattningen av talrösten i manliga och kvinnliga termer där det mörkare röstläget benämns som mer manligt och det ljusa röstläget tillskrivs kvinnor.

Backlund (2006) lyfter fram den tidigare justitieministern Laila Freivalds och hennes tal i samband med tsunamikatastrofen. Freivalds anklagades för brist på empati och inlevelse och anledningen till det var att hon använde ett manligt mönster när hon talade som gjorde att hon ansågs både hård och kall. Respondent B i den här undersökningen framhåller att hon har anpassat sitt eget kommunikationsmönster till ett mer manligt beteende efter flera år i verksamheter med starka manliga strukturer. Konsekvensen av det har varit att hon kan upplevas som hård av andra personer. Respondenten använder sig inte av de inslag som ett kvinnligt kommunikationsmönster innebär, så som att använda sig av bekräftande nickar, vara lite bedjande, lägga huvudet på sned, fnissa lite och nicka bekräftande. Därför anses hon inte vara så mjuk och inkännande och hennes uttryckssätt relaterar mer sällan till känslor. Respondenten har medvetet valt den här anpassningen för att lättare bli lyssnad på av männen. Intressant är att både Freivalds och respondenten närmast sig det ideal som råder, och gjort så

under lång tid, i politiken och medvetet anpassat sitt kommunikationsmönster till en mer manlig norm. Lika intressant är att båda anklagas för att det gjort precis det som de förväntas göra, närma sig idealet med ett manligt språkbruk.

Under avsnitt 2.3 behandlas Mrals (2009) uppfattning om att kvinnor genom historien haft ett specifikt sätt som de använt sig av när de nyttjat det offentliga rummet. Resultaten av den här studiens undersökning bekräftar just den uppfattning som Mral (ibid) har. Resultatet av den här studien är specifik för den här uppsatsen därför är det intressant att notera resultatet bekräftas i Mrals (ibid) tidigare forskning.

5.4. Logonomens kompetens som resurs

Även om den här undersökningen endast omfattar tre kvinnliga heltidspolitiker så kan det ändå säga något om hur arbetsituationen ser ut på kommunal nivå för politiker. Kommunikationsmönstren mellan kvinnor och män är olika och väldigt ofta styrs av hur vi förväntas agera i sociala sammanhang. Respondenterna lyfter fram att de sällan talar om rösten som resurs i sin politiska gärning. En ökad medvetenhet om rösten och dess förutsättningar skulle leda till en bättre röst användning för såväl kvinnliga som manliga politiker utifrån individens egna förutsättningar. Genom att ge personer adekvata verktyg för att jobba med talrösten så kan det leda till att röstens hållbarhet och bärighet ökar. Kort sagt, underlätta arbetsmiljön för heltidspolitiker. Respondenterna i den här undersökningen lyfter fram det mörkare röstläget som ett högre ideal än det ljusare röstläget. En av respondenterna menade att det är viktigt att kvinnor inte ska närma sig mäns sätt att använda rösten utan få hjälp med att hitta sina egna specifika egenskaper. I förlängningen kan talrösten då bli ett sätt att nå fler röster. Amerikanska forskare har tittat på hur biologiska signaler påverkar andra människor²⁰. Det visade sig att mörka röster hos både män och kvinnor gav fler röster hos de personer som rösterna provades på. Är konsekvensen av det att det mörka röstläget är ett ideal man bör närma sig? Eller är det mer gynnsamt för en person i offentligheten att hitta sitt eget optimala röstläge? Eftersom att rösten är en stor del av personligheten och unik för varje individ så bör det vara en klar fördel att hitta sitt eget optimala röstläge för en politiker.

5.5 Vidare forskning

Uppslagen till vidare forskning i ämnet är många. En av dem är att även undersöka hur manliga politiker uppfattar sin egen talröst och sätta det i relation till kvinnliga politikernas uppfattning av sin talröst. Ett ytterligare anslag till vidare forskning är att titta på de ideal och föreställningar som kvinnliga politiker utgår ifrån i sin egen talröst användning. För att spetsa till den här undersökningen ytterligare, i ett nästa steg, kan vara att undersöka hur det faktiska utrymmet ser ut för talröst användningen för respektive kön hos politiker, på en lägre nivå än Riksdagen. Helt klart skulle det vara mycket spännande att belysa problematiken ur ett normkritiskt perspektiv som behandlar maktbegreppet ingående och som är en stor del i det politiska spelet.

5.6 Konsekvenser av resultatet

Uppsatsens övergripande syfte var att nå en ökad förståelse av kvinnliga politikernas talröst användning i det offentliga rummet utifrån de förutsättningar som råder. Resultatet av den här studien pekar på att det saknas en medvetenhet om talröstens många möjligheter i det offentliga rummet. Vidare kan lyftas fram att det finns många andra faktorer som är mer synliga som hinder för kvinnliga politiker när det handlar om att få ta plats i det offentliga rummet. I och med att de hindren är synliga är de också påverkbara och lättare att forcera.

²⁰ <http://www.svt.se/nyheter/vetenskap/morka-roster-far-fler-roster> 2014-04-01

Uppsatsen kan på intet sätt göra anspråk på att förståelsen för kvinnliga politikers talröstanvändning i det offentliga rummet har ökat, då underlaget för undersökningen är alldeles för ringa. Däremot kan en viss förhöjning av graden av förståelse kunnat skönjas inte minst genom de resultat som framkommit. Än mer undersökningar från olika perspektiv behövs för att ytterligare belysa forskningsfältet där förhoppningsvis kvinnliga politiker förvärvar en ökad insikt av den egna talröstens betydelse för sin roll på den politiska arenan.

6. Referenser

- Backlund, B. (2006) *Inte bara ord*. Lund: Studentlitteratur.
- Egidius, H. (2000). *Termllexikon i psykologi, pedagogik och psykoterapi*. Lund: Studentlitteratur.
- Herngren, M. Swedenmark, E. & Wennström. A. (1998). *Krossa glastaket. Makthandbok för kvinnor*. Stockholm: Utbildningsförlaget Brevskolan.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindblad, P. (1992). *Rösten*. Lund: Studentlitteratur.
- Mohammar, E. (2009). *Kraften i din röst – hur ditt sätt att tala påverkar din vardag*. Borås: Recito Förlag AB.
- Molander, B. (1983). *Vetenskapsfilosofi*. Stockholm: Nordstedt.
- Mral, B. (1999). *Talande kvinnor. Kvinnliga retoriker från Aspasia till Ellen Key*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa.
- Nilsson, B & Waldemarsson, A-K. (1994) *Kommunikation. Samspel mellan människor*. Lund: Studentlitteratur.
- Norrhem, A. (2007). *Kvinnor vid maktens sida*. Lund: Nordic Academic Press.
- Sala, E., Shivo, M. & Laine, A. (2011). *Röstergonomi. Rösten – ett fungerande arbetsredskap*. Helsingfors. Arbetshälsoinstitutet.
- Stensmo, C. (1994.) *Pedagogisk filosofi*. Lund: Studentlitteratur.
- Sundberg, J. (2007). *Röstlära. Fakta om rösten i tal och sång*. 3:e upplagan, andra tryckningen. Stockholm: Konsultfirman Johan Sundberg.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- af Ugglas, Y. (1996) *Röstträning - Förändra din röst, förändra ditt liv!* Malmö: Octaviaförlaget.
- Widerberg, K. (2000). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Ödman, P-J. (1979). *Tolkning, förståelse, vetande. Hermeneutik i teori och praktik*. Stockholm: Almqvist & Wicksell Förlag AB.

6.1 Websidor

Riksdagens ordbok.

<http://www.riksdagen.se/sv/Sa-funkar-riksdagen/Ordbok/politik/> 2014-04-21

Sveriges Riksdag

<http://www.riksdagen.se/Start/Press-startsida/pressmeddelanden/201314/Den-nya-riksdagen-efter-valet/> 2015-04-14

SVT Nyheter

<http://www.svt.se/nyheter/vetenskap/morka-roster-far-fler-roster> 2014-04-01

Nationalekonomi.se

<http://nationalekonomi.se/filer/pdf/40-1-jrof.pdf> /2014-04-01

Wikipedia

https://sv.wikipedia.org/wiki/Jordb%C3%A4vningen_i_Indiska_oceanen_2004 2015-06-08

Bilaga 1. Intervjuguide

- *Hur upplever du din röst?*
- *I vilka sammanhang håller du tal/presentationer?*
- *Har du upplevt förändringar i din röst?*
- *Hur tycker du att en röst ska låta/ kvinnlig förebild?*
- *Brukar du rösträna/värma upp osv?*
- *Har du någon gång träffat en röstpedagog?*
- *Varför/varför inte?*
- *Märkte du någon skillnad?*
- *Är det ngn skillnad i din privata/professionella röst?*
- *Hur upplever andra din röst tror du?*
- *Har röstproblem förekommit?*
- *Spelar du medvetet på den kvinnliga rösten?*
- *Medveten om kroppspråket?*
- *Vilka signaler tror du att du sänder med rösten?*
- *Använder du rösten på olika sätt i olika situationer?*
- *Hur tror du att det du vill förmedla förstärks/hindras av din röst?*

Bilaga 2. Sammanfattning av intervjuer samt utfall av röstanalys.

4.1 Hur uppfattar kvinnliga politiker sin egen professionella talröst?

Respondent A: Uppfattningen är att rösten ligger i sitt rätta läge. Den känns varken för mörk eller för ljus. Respondenten beskriver sin röst som grundstark. Rösten känns lite hes ibland, något som kan orsakas av att taltiden varit ganska omfattande. Vid de tillfällen det händer kan det kännas ganska ansträngt att prata och rösten kan kännas sliten. Respondenten tänker mera på upplägget av vad som ska sägas än hur det ska sägas. Det är svårt att höra hur man själv låter under tiden man pratar, men däremot är det lätt att få återkoppling på upplägg och disposition och det är lätt att anpassa och åtgärda ganska omedelbart. En känsla av andfåddhet och ansträngning kan uppstå i stressade situationer när respondenten ska tala om svåra ämnen. Känslan vid de tillfällena är att koncentrationen behöver få ligga på att andas. Respondenten upplever att rösten har blivit mer trygg och stabil över tid och tror att det hänger samman med att hon är mer van i sin roll som politiker. Respondenten lyfter fram att hon väldigt sällan talar om sin röst och egenskaperna hos den. Dialekten däremot är ofta ett samtalsämne eftersom att respondenten ofta får höra att hon har en helt annan dialekt än den hon borde ha med sin geografiska tillhörighet.

Respondent B: Respondenten upplever sin röst som ganska barnslig och förklarar att det beror på att den är ganska ljus. Röstläget är ofta högt och rösten hamnar ofta i falsett något som kan bero på anspänning i situationer där hon ska tala inför många människor. Hon upplever sig inte ha några besvär med rösten. Det finns tillfällen i vissa situationer när respondenten inte är helnöjd med sin röst. Tillfällen som handlar om att bli lyssnad på av många personer samtidigt. Respondenten uppfattar att det finns engagemang i rösten och ser det som en fördel i det nuvarande uppdraget, att dialekten är utpräglad och lokalt förankrad.

Respondent C: Upplever att rösten är ganska mörk för att vara kvinna. Rösten är också lugn och när hon använder den naturligt är rösten en tillgång. Vid stressade situationer ofta i samband med tidsbrist åker röstläget upp och talhastigheten ökar. Men för det mesta upplever respondenten sig ha en stark röst. Rösten signalerar engagemang och trygghet. Hon uppfattar också sin röst som lugn och det gör också att hon tycker att rösten är stadig och signalerar att det här är en person som vet vad hon pratar om. Vid nervositet så hörs det på rösten då den blir darrig och vid enstaka tillfällen har respondenten upplevt heshet när stress varit inblandat. Det mörka röstläget gör också att respondenten tycker att hon låter äldre på rösten än vad hon faktiskt är. Respondenten uppfattar sin röst som sin styrka. Hon anser att dialekten är en tillgång och ger karaktär till personligheten. Röst och dialekt hör ihop. Hon är sparsam med dialekten för att trovärdigheten inte ska sjunka. Vid trötthet blir rösten väldigt grov och hes, rösten låter som en whiskeyröst och att hon rökt mycket, fast hon inte röker alls. Respondenten uppfattar inte rösten som vacker så därför behöver den inte skonas på något sätt. Respondenten är nöjd med sin röst för den ger pondus och i politiken är det bra med pondus.

Sammanfattning: Samtliga tre respondenter beskriver hur de uppfattar sitt röstläge. Röststyrkan däremot är det ingen som nämner. De relaterar alla tre till att rösten förändras under påverkan av stress, anspänning och trötthet. Respondent C anser att rösten är en styrka och är helt nöjd med sin röst men tycker för den skull inte att den är vacker. Respondent B däremot är inte helt nöjd med sin röst men har en tydlig uppfattning om de fördelar som finns i den egna rösten. Respondent A beskriver sin röst som trygg, stabil och grundstark. Dialekten är en viktig faktor för alla respondenterna i deras uppdrag. De vill gärna att dialekten ska höras men inte för mycket. Det är viktigt att signalera engagemang och trovärdighet med rösten på den politiska arenan.

4.2 Hur är kvinnliga politikers uppfattning av talrösten i relation till en röstanalys?

Röstanalysen beskriver tre olika röstegenskaper samt en allmän del som uppskattas utan att värderas av mig som logonom. Utförande och innehåll av röstanalys beskrivs ingående i metodkapitlet. Respondenterna läste en kort text, ca: en halv A4-sida lång och därefter sa de några meningar med sitt spontantal. Rösläge förkortas här till RL, röststyrka till RS och röstkvalité till RK.

Respondent A:

Utfall av röstanalys:

- RL vid läsning av text är aningen högt. Ligger konstant på samma nivå.
- RL i spontantal är aningen högt men något lägre än vid läsning av text. Något mer variationen i spontantalet.
- RS utan anmärkning vid läsning av text.
- RS utan anmärkning i spontantalet.
- RK vid läsning av text hörs genomgående knarr i frasslut.
- RK vid spontantal - knarrljudet ligger var.
- Allmänt vid läsning av text så är tempot högt och artikulationen något otydlig. Det finns uttrycksvilja och riktning i rösten. Dialekt. Allmänt vid spontantal, har ett något lägre tempo men fortfarande högt. Graden av artikulation är densamma. Engagemang och vilja uttrycks. Dialekt.

Relation till den egna uppfattningen av talrösten:

Uppfattningen om rösläget skiljer sig från utfallet av röstanalysen genom att respondenten anser att rösläget är normalt till skillnad från utlåtandet som ger ett högt rösläge. Röststyrka eller volym är inte något som respondenten nämner i uppfattningen av sin egen röst. Bedömningen av röststyrkan i analysen är utan anmärkning. Vid bedömningen av röstkvalitén finns ett genomgående knarr både vid läsning av text och i spontantalet. Respondenten talar om att rösten ibland upplevs som hes och sliten och att andningen ibland inte räcker till och rösten blir ansträngd. En tydlig dialekt hörs men den stämmer inte med den geografiska tillhörigheten, något som respondenten beskriver i uppfattningen av sin röst. Tempo, artikulation, pausering och frasering är inget som respondenten uttalar någon uppfattning om.

Respondent B:

Utfall av röstanalys:

- RL vid läsning av text saknar variation men för övrigt utan anmärkning.
- RL i spontantal är aningen högt men innehåller mer variation.
- RS utan anmärkning vid läsning av text.
- RS utan anmärkning i spontantalet.
- RK vid läsning av text har inslag av knarr i frasslut.
- RK vid spontantal fortfarande knarr men inte lika mycket.

- Allmänt vid läsning av text så är tempot högt och artikulationen något otydlig rösten innehåller riktning och vilja till uttryck. Dialekt.
- Allmänt vid spontantal är ett bra tempo och en tydligare artikulation. Ett högre engagemang och en tydligare uttrycksvilja med klar riktning. Dialekt.

Relation till den egna uppfattningen av talrösten:

Respondenten beskriver sin egen röst som ljus och hög och ibland så kommer den upp i falsett. Det stämmer ganska bra med bedömningen av röstläget i röstanalysen. Styrka eller volym i rösten är inget som respondenten nämner i beskrivningen av sin egen talröst. Något som kan relateras till knarrljuden i rösten nämner inte respondenten. Däremot att hon uppfattar att rösten är engagerad och att dialekten är viktig att behålla. Två komponenter som tydligt hörs i röstanalysen.

Respondent C:

Utfall av röstanalys:

- RL vid läsning av text är monoton.
- RL i spontantal är utan anmärkning med mer variation.
- RS utan anmärkning vid läsning av text.
- RS utan anmärkning i spontantalet.
- RK vid läsning av text har ett överliggande knarr och en aning läckande fonation.
- RK vid spontantal, knarrljudet ligger kvar men är något mindre förekommande.
- Allmänt vid läsning av text högt tempo och artikulationen något otydlig. Uttrycksvilja, riktning och engagemang finns i rösten. Tydlig dialekt.
- Allmänt vid spontantal, lagom tempo och tydlig artikulation. Stark uttrycksvilja och ett tydligt engagemang finns i rösten. Tydlig dialekt.

Relation till den egna uppfattningen av talrösten:

Respondenten lyfter fram sitt mörka röstläge och det är något som blir tydligt i röstanalysen där det bedöms vara utan anmärkning. Någon uppfattning om sin röststyrka nämner inte respondenten och röststyrkan bedöms som utan anmärkning i analysen. Det som i respondentens beskrivning kan liknas vid knarr kan vara att hon uppfattar att hon låter äldre på rösten än vad hon är.

Sammanfattning: Uppfattningen av hur respondenterna uppfattade det egna röstläget stämde ganska väl överens med bedömningen av röstanalysen. Röstläget är något som de tre respondenterna fäster uppmärksamhet vid hos sig själva. Däremot röststyrkan är något som ingen av respondenterna lyfter fram när de ska beskriva sin talröst. Den egenskapen var också utan anmärkning för samtliga i röstanalysen. Det kan ha sin orsak i att de som politiker verkar i sammanhang där de måste höras bra och då blir det en vana att ha en bra röststyrka anpassad för situationen. Alla tre respondenter lyfter fram egenskaper som är viktiga att ha för en politiker som trygghet och engagemang. Utfallet av röstanalyserna blev också i ganska hög grad likartade när det gäller röstkvalitén och det kan bero på att alla respondenterna verkar under samma förutsättningar och därför utsätts rösten för samma typ av belastning. Samtliga 3 respondenter har ett högt tempo vid läsning av text och det kan ha ett samband med att de är

vana att utföra den typen av uppgift med en begränsad tid till förfogande. Dialekten är en viktig faktor och stärker identiteten men Respondent A har inget emot att den egna dialekten är svårbestämbar i motsats till de övriga 2 som anser att dialekten ska vara en garant för att man är lokalt förankrad.

4.3 Hur uppfattar kvinnliga politiker sin egen talröst i relation till biologiskt kön?

Respondent A: Respondenten har inga problem med att ta plats i det offentliga rummet och anser att hon får, och tar, det talutrymme hon behöver och vill ha. Däremot har hon märkt att kvinnor gärna ber om ursäkt och inte tar för sig på samma sätt som män gör. Det menar hon är mer kvinnans ansvar än männens. Genom att kvinnorna ber om ursäkt för sig själva så avspeglas det i rösten och personen ger ett osäkert intryck. Hon har lagt märke till att männen ofta står upp när de spontant ska tala och är ganska tydliga med vad de vill säga i motsats till kvinnorna som sitter kvar på stolen och får därför inget klart fokus samtidigt som de är ostadiga på rösten och pratar något osammanhängande. Respondenten försöker ha den inställningen när hon är i talsituationer att inte be om ursäkt för att hon använder talutrymme utan tvärtom att hon har något viktigt att förmedla. Hon har också märkt att kvinnor oftare är påverkade av stress än vad män kan vara och det speglar sig i rösten. Inställningen till möjligheten att äga talutrymme är en viktig faktor för hur man låter på rösten. Rösten blir lugnare och stadigare om man anser att man har något viktigt att säga och att det är naturligt att man får göra det. Mot bakgrund av att kvinnor av naturen har en ljusare röst så blir det också naturligt att de kan komma upp i ett ljusare röstläge vid stressade situationer. När män blir trötta i rösten vilar de om det finns möjlighet, kvinnor däremot pratar tills de är klara oavsett hur trötta de är i rösten.

Respondent B: Politik är förenat med makt och inflytande och med det följer att inge trygghet och där har männen fördel med sitt mörka röstläge. Till den ljusa kvinnorösten hör utmaningen att utstråla trygghet och jordfasthet. Men för den skull ska kvinnor inte eftersträva att bli som männen men en hög grad av medvetenhet är viktig för att förstå vilka faktorer som styr olika uppfattningar. Olika röster tilltalar olika människor och det finns även män som inte har så tilltalande röster. Alla män i politiken får inte per automatik mer talutrymme än kvinnor. Respondenten tror inte att kvinnor har lika mycket talartid som männen i politiken. Ofta beror det på att kvinnor inte tar de möjligheter som erbjuds eller kliver fram spontant i debatter och kräver talutrymme. Mot bakgrund av att talapparaten har vissa skillnader i fysiologi mellan kvinnor och män så menar respondenten att det innebär att röstträning är till för att hitta den teknik som är bäst lämpad för personen och inte för att kvinnor ska efterlikna männen i röst användningen. En av anledningarna till att kvinnor inte tar för sig så mycket av talutrymme kan vara att de upplever att de inte blir lyssnade på och då faller intresset för att dela med sig av sina åsikter. Efter en lång erfarenhet i näringslivet har kommunikationsmönstret förändrats till ett mer manligt språk för respondenten och uppfattningen hos andra kan därför ibland vara att hon framstår som hård. Det som saknas hos respondenten, men som är vanligt i ett kvinnligt kommunikationsmönster är gester som att lägga huvudet på sned, fnissa lite, nicka bekräftande och vara lite bedjande. En nackdel med att det kvinnliga språkspelet har slipats bort hos respondenten är att uttryckssättet inte relaterar till känslor så ofta och det gör att hon inte anses vara mjuk och inkännande så ofta. Men det är ett val hon har gjort för att nå männens öron och det har tagit över det tidigare kommunikationsmönstret. Grunden var från början att vara medveten om språket men det har också påverkat en förändring i både rösten och kroppsspråket.

Respondent C: Respondentens uppfattning om mäns röster är att de är mörka. Hon lyfter fram att mannen har varit normen i uppväxten och basrösten känns trygg och stabil. Men hon

poängterar att kvinnor för den skull inte ska efterlikna mannen i röstuttrycket. Kvinnan ska få ta plats i politiken efter de förutsättningar hon har. Respondenten upplever inte att männen har fördel i politiken när det gäller röstliga förutsättningar. Hon tror att lärare är en yrkegrupp som pratar betydligt mer än vad politiker gör. Respondenten tycker att den egna rösten ger en stark ställning med sitt mörka röstläge. En av orsakerna till det mörka röstläget kan vara att även respondentens mamma har ett mörkare röstläge. Men det är inte helt utan betydelse att hon tidigt hamnade i en mansdominerad bransch i yrkeslivet och för att bli lyssnad på så anpassades rösten till det sociala sammanhanget som till mesta delen bestod av män.

Sammanfattning: Ingen av respondenterna anser att de inte har tillräckligt med talutrymme på den politiska arenan. Två av dem menar också att det är ett eget ansvar hos kvinnliga politiker att kliva fram och ta för sig av det utrymmen som finns. Ett ytterligare mönster som visar sig hos respondenterna är att kvinnor inte ska sträva efter att bli som männen trots att det är de egenskaperna som är rådande. Det är viktigt att kvinnor får verka i politiken utifrån sina röstliga egenskaper. Det är också noterbart att tidigare verksamheter, där kvinnorna funnits, med manlig dominans har påverkat deras kommunikationsmönster i väldigt hög grad.

4.4 Hur uppfattar kvinnliga politiker sitt kroppsspråk i relation till röst?

Respondent A: Respondenten har en hög grad av medvetenhet när det gäller kroppsspråket. Däremot är relationen mellan röst och kroppsspråk inte något hon funderat så mycket över. Men hon lyfter fram att det blir skillnad i rösten och kroppsspråket beroende på den målgrupp hon möter. Respondenten har märkt hos andra att rösten förändras med kroppsspråket och antar att detsamma gäller även för henne. Hon har som vana att röra på sig mycket när hon talar och tror att det kan vara bra för rösten att kroppen får hålla igång. Respondenten lyfter fram de härskartekniker som kan ses i kommunikation mellan framförallt män och kvinnor och att hon har en hög grad av medvetenhet om de teknikerna och när hon själv blir utsatt har hon motstrategier som hon använder i de situationerna.

Respondent B: Respondenten har i ändrat både sitt kroppsspråk och sin röst för att anpassa sig mer till manliga normer, en erfarenhet hon bär med sig från den civila bakgrunden. Rösten har förändrats till att bli mer hård med avsaknad av känslöytringar och i sitt kroppsspråk har hon skalat av gester och mimik som är förknippade med ett kvinnligt språkbruk. En bra hållning i kroppen ger bra röstliga förutsättningar tror hon. Respondenten försöker tänka på att kroppsspråket ska förmedla att hon är kommunicerbar i talsituationerna med andra.

Respondent C: Respondenten anser att hon inte är så medveten om sitt kroppsspråk men det är viktigt att sträcka på ryggen och ha en bra kroppshållning, det kan i förlängningen vara bra för rösten. Det händer ibland att hon får kommentarer om sin kroppshållning och då handlar det om att hon behöver räta på ryggen.

Sammanfattning: Ingen av respondenterna har någon uttalad uppfattning om relationen mellan den egna rösten och kroppsspråket. Respondent B har medvetet förändrat sitt kommunikationsmönster både när det gäller rösten och kroppsspråket men har inte en tydlig bild av hur relationen mellan dessa två ser ut för henne just nu. Samtliga respondenter antar och tror sig veta att röst och kroppsspråk hör samman men använder sig inte medvetet av den uppfattningen för att förbereda sig inför en talsituation.